

Marian Suski

ZBAWIENIE

WSTĘP

Problem zbawienia jest przedmiotem poruszonym w wielu publikacjach. Naświetlany on jest z różnych punktów widzenia. Zamiarem moim nie jest przedstawienie nowego spojrzenia na to zagadnienie, lecz tylko usystematyzowanie i zdefiniowanie pojęć związanych ze zbawieniem.

Zbawienie umożliwia nam nawiązanie osobistej społeczności z Bogiem i trwanie w niej. Im więcej poznajemy głębię i wartość dzieła zbawienia, tym bardziej możemy doceniać miłość Bożą oraz więcej ufać swemu Stwórcy i Odkupicielowi. Pragnąłbym, aby wszyscy zapoznający się z materiałem zawartym w tej książce zostali zachęcani do dalszego poznawania Boga i korzystali w jak największym stopniu z błogosławieństw, które wynikają z ofiary Syna Bożego.

W książce używane są cytaty biblijne z Pisma Świętego wydanego przez Brytyjskie i Zagraniczne Towarzystwo Biblijne, (Warszawa 1986 r). W przypadku, gdy obok cytatu znajduje się skrót BT, oznacza to, że zaczerpnięty on jest z Biblii Tysiąclecia wydanej przez Pallotinum, (Poznań 1980 r). Na stronie 4 podany jest wykaz skrótów ksiąg biblijnych.

Życzę wszystkim studiującym tą książkę, aby przyczyniła się ona do jaśniejszego spojrzenia na dzieło zbawienia.

Autor

Wykaz skrótów Ksiąg Biblijnych

Księgi Starego Testamentu

1 M	- 1 Mojżeszowa	Kz	- Kaznodziei Salomona
2 M	- 2 Mojżeszowa	PnP	- Pieśń nad Pieśniami
3 M	- 3 Mojżeszowa	Iz	- Izajasza
4 M	- 4 Mojżeszowa	Jr	- Jeremiasza
5 M	- 5 Mojżeszowa	Tr	- Treny
Joz	- Jozuego	Ez	- Ezechiela
Sdz	- Sędziów	Dn	- Daniela
Rt	- Rut	Oz	- Ozeasza
1 Sm	- 1 Samuelowa	Jl	- Joela
2 Sm	- 2 Samuelowa	Am	- Amosa
1 Krl	- 1 Królewska	Ab	- Abdiasza
2 Krl	- 2 Królewska	Jn	- Jonasza
1 Krn	- 1 Kronik	Mch	- Micheasza
2 Krn	- 2 Kronik	Nah	- Nahuma
Ezd	- Ezdrasza	Hb	- Habakuka
Nh	- Nehemiasza	Sf	- Sofoniasza
Est	- Estery	Ag	- Aggeusza
Ps	- Psalmi	Zch	- Zachariasza
Prz	- Przypowieści Salomona	Ml	- Malachiasza

Księgi Nowego Testamentu

Mt	- Ew. Mateusza	1 Tm	- 1 Tymoteusza
Mk	- Ew. Marka	2 Tm	- 2 Tymoteusza
Łk	- Ew. Łukasza	Tt	- Tytusa
J	- Ew. Jana	Flm	- Filemona
Dz	- Dzieje Apostolskie	Hbr	- Hebrajczyków
Rz	- Rzymian	Jk	- Jakuba
1 Kor	- 1 Koryntian	1 P	- 1 Piotra
2 Kor	- 2 Koryntian	2 P	- 2 Piotra
Gl	- Galacjan	1 J	- 1 Jana
Ef	- Efezjan	2 J	- 2 Jana
Flp	- Filipian	3 J	- 3 Jana
Kl	- Kolosan	Jd	- Judy
1 Ts	- 1 Tesaloniczan	Obj	- Objawienie
2 Ts	- 2 Tesaloniczan		

WPROWADZENIE

Nauka zajmująca się Bożym dziełem zbawienia nazywa się „soteriologią”. Nazwa „soteriologia” pochodzi od dwóch greckich słów: „soteria”, co znaczy „zbawienie” i „logia” - nauka, rozprawa.

Soteriologią zajmuje się sprawą zbawienia grzeszników, przywrócenia ich do łaski Bożej i życia w społeczności z Bogiem. Problem zbawienia można rozpatrywać w świetle pochodzenia człowieka, który został stworzony przez Boga, na Jego wyobrażenie. Właściwe stosunki między Bogiem a Jego stworzeniem zostały zakłócone przez grzech.

Sprawa zbawienia grzeszników była przedmiotem zainteresowania Boga już od wieczności. Pragnął On przywrócić stan pokoju z człowiekiem i dlatego przygotował dla upadłego, odseparowanego od Niego człowieka odkupienie. W tym dziele uczestniczy Jezus Chrystus jako Odkupiciel i Ofiara za grzeszników.

ORDO SALUTUS

Słowo „ordo” oznacza „porządek”, „salutus” - zbawienie. Ordo salutis to opis procesu, dzięki któremu dzieło zbawienia dokonane w Chrystusie zostało zrealizowane w sercach i życiu grzeszników. Opis ten przedstawia logiczny porządek tego procesu, wzajemną współzależność działających w nim czynników oraz działania Ducha Świętego prowadzącego do przyjęcia zbawienia. Są różne poglądy na problem porządku i współzależności różnych czynników prowadzących do zbawienia. Niektóre z tych poglądów zostaną przedstawione w tej książce.

ROZDZIAŁ I

RZĄDY BOŻE

1. Bóg - moralny Władca wszechświata.
2. Prawa natury i prawa moralne.
3. Zastosowanie prawa moralnego.
4. Człowiek jest świadomy istnienia prawa Bożego.
5. Boża miłość i Jego świętość.
6. Kara za nieposłuszeństwo.
7. Szczególna rola narodu izraelskiego.
8. Prawo pogan.
9. Podsumowanie.

1. Bóg - moralny Władca Wszechświata

W historii odkupienia zasadniczą rolę spełnia Bóg. Jest On Stworzycielem wszechrzeczy. Dzieło Jego stworzenia sięga poza ziemię, na której żyjemy. Obejmuje ono cały wszechświat. Jako Stworzyciel Bóg ustanowił prawa dla wszechświata. Jego prawa są wyrazem Jego osobowości Bóg jest święty i Jego prawo zmierza do zachowania jej przez stworzone przez Niego istoty.

2. Prawa natury i prawa moralne

Bóg nadał prawa dla natury. Nauka potwierdza, że wszechświat jest systemem kosmosu (porządku i harmonii) powiązany ze sobą i uporządkowanym według zasad i praw wszędzie i zawsze tych samych. Uznaje się, że prawa natury są stałe. Bóg ustanowił także prawo moralne dla istot inteligentnych. Skoro uznajemy, że prawa natury są stałe, to dla uhonorowania Bożej świętości i Majestatu powinniśmy wierzyć i uczyć, że moralne prawa są także niezmiennie. Prawa te są tak samo ważne jak prawa natury i wyrażają etyczną naturę Boga.

Prawo Boże nie jest ograniczone jakimś miejscem, jest powszechne. Poglądy te potwierdza Słowo Boże w którym czytamy: *„a wiemy, że cokolwiek zakon mówi, mówi do tych, którzy są pod zakonem, aby wszystkie usta były zamknięte, i aby świat cały podlegał sądowi Bożemu”* (Rz 3,19).

To, że prawo jest niezmiennie potwierdza fakt, że jego twórcą jest Bóg, Moralny Władca. Jest On przecież wieczny i niezmienny, zatem Jego rządy i prawa są także wieczne i niezmiennie. Nasze studium dotyczy człowieka, dlatego też szczególną uwagę będziemy koncentrować na nim.

Ponieważ Bóg jest Władcą Sprawiedliwym, Jego prawa muszą być zatem wszędzie te same. Bóg nie ustanowił jednego zbioru praw dla białego człowieka a innego dla czarnego, także dla bogatego i biednego. Każdy grzech, gdziekolwiek został popełniony, podlega sądowi. Sprawiedliwość jest wymierzana w sposób obiektywny wszystkim ludziom.

3. Zastosowanie prawa moralnego

Niektóre istoty inteligentne posiadają materialną egzystencję (człowiek), inne zaś nie (aniołowie) Wszystkie jednak są odpowiedzialne za swoje czyny i podlegają tym samym zasadom sprawiedliwości.

Przy rozważaniu tych spraw potrzebne są pewne wyjaśnienia. Jako mieszkańcy ziemi rządzeni jesteśmy przez prawa dostosowane do naszej materialnej egzystencji. Istnieją więc prawa rządzące ludzkim życiem. Nie wszystkie prawa przeznaczone do rządzenia ludźmi mogą być stosowane w odniesieniu do istot duchowych. Nie spodziewajmy się, aby aniołowie zobowiązani byli *„czcić ojca swego i matkę swoją”*. Istoty duchowe podlegają zasadom honorującym Boga i Jego świętość. Zasady te zostały postawione przed nimi jako przed istotami duchowymi, aby dzięki nim mogły one poznać charakter Boga i te rzeczy, które istnieją w harmonii z tym charakterem.

Boże prawo podtrzymuje świętość Boga i honoruje Jego Majestat i ustanowione ono jest dla dobra człowieka. Jakież chaos byłby wtedy gdyby nie było praw i kary za ich naruszenie? Każdy robiłby to, co się komu podoba, co jest dobre w jego oczach. Taka sytuacja zdarzyła się w okresie przed potopem, a potem w historii Izraela za czasów Sędziów. Biblia ilustruje człowieka w okresie przed potopem słowami: *„...Pan widział, że wielka jest złość człowieka na ziemi, i że wszystkie jego myśli oraz dążenia są ustawicznie złe...”* (1 M 6,5). Podobnie było również w okresie Sędziów (Sdz 17,6 i 21,25). Prawo zatem, wymagając posłuszeństwa od wszystkich, musi także chronić wszystkich. Ponieważ grzech przynosi negatywne konsekwencje, dlatego też, Bóg z miłości do człowieka w jego interesie musi rządzić przy pomocy prawa i żądać kary za nieprzestrzeganie go. Czytamy,

że: „...słowo wypowiedziane przez aniołów było nienaruszalne, a wszelkie przestępstwo i nieposłuszeństwo spotkało się ze słuszną odpłatą...” (Hbr 2,2).

4. Człowiek jest świadomy istnienia prawa Bożego

Prawo Boże zapisane jest w naturze człowieka i dlatego istnieje w nim świadomość dobra i zła. Świadomość tą posiadają wszyscy ludzie i nawet ci, którzy nigdy nie słyszeli o zakonie i o Chrystusie. Świadomość taka stanowi część układu psychicznego człowieka, który został stworzony na obraz Boży. W akcie stworzenia Bóg przekazał człowiekowi część Swojej natury, kwalifikacje Jego świętości i prawdy. Ujawniło się to w reakcji świadomości człowieka, kiedy spożył zakazany owoc. Ta świadomość nadal pozostaje w człowieku, w sumieniu, a przejawia się w uświadomieniu sobie winy, kiedy czyni źle, a także w odczuciu potrzeby ofiary za grzech. Poprzez upadek i oddzielenie od Boga, świadomość ta została wypaczona, jednakże jej elementy pozostały w ludziach.

5. Boża miłość i Jego świętość

Wielu posiada niewłaściwą koncepcję miłości. Gdy spytać, jaka jest główna cecha Boga. natychmiast każdy odpowie: „Jego miłość”. Pismo Święte mówi: „miłość zakrywa mnóstwo grzechów” (1 P 4,8). Jednak stanowisko, że wszelka nieprawość powinna być traktowana „przez palce”, jest poważnym błędem. Bóg jest święty a Jego miłość zgadza się i wiąże z Jego świętością. Świętość jest więc najważniejszą cechą Boga, a Jego miłość wyraża się w harmonii ze sprawiedliwością. Mamy „chodzić w miłości” nie pozwalając sobie na zaspokajanie niskich pragnień i uczuć. Chodzenie w miłości ma być chodzeniem w prawdzie, bo „...to jest miłość, abyśmy postępowali według przykazań Jego...” (2 J 6), a także: „Nie ma zaś dla mnie większej radości, jak słyszeć, że dzieci moje żyją w prawdzie” (3 J 4).

Miłość, jeśli nie ma wzoru, według którego się kształtuje, jest nieprawdziwa, irracjonalna i kapryśna. Tym wzorem musi być świętość. Podczas gdy miłość Jezusa wyjaśnia, dlaczego zgodził się przyjąć na siebie cierpienia za nas, to świętość określa powód Jego śmierci. (Rz 3,26).

Sprawiedliwość wymaga kary za grzech, zaś miłość dzieli tę karę z przestępcą. Gdyby sama miłość była wystarczającym warunkiem do zbawienia, to Chrystus nie musiałby umrzeć. Prawo potępiające grzech służyło dobru człowieka i równocześnie wyrażało sprawiedliwość Bożą. Miłość sama w sobie jeżeli jest irracjonalna i kapryśna to oznacza, iż osoba wiedzona tylko emocjami może cenić i lubić rzeczy bezwartościowe, może być bardzo zmienna, niestała, niepewna w słowach i czynach.

Dla rozwijania chrześcijańskiego charakteru, jak również dla uczczenia Boga, człowiek musi żyć rozróżniając dobro i zło, a uczucia jego mają mu służyć, a nie panować nad decyzjami.

6. Kara za nieposłuszeństwo

Skoro Bóg dal prawa, które mają rządzić istotami inteligentnymi, musi więc istnieć kara za nieposłuszeństwo, gdyż tam, gdzie nie ma kary prawa takie są bezskuteczne.

To, że istnieje kara także poza obszarem egzystencji człowieka, uświadamia nam przykład kary wymierzonej tym aniołom, którzy zgrzeszyli (2 P 2,4). Niektóre z nich upadły. W ten sposób, nie oddawszy Bogu należnego honoru, pogwałciły Bożą Świętość i Majestat. Nie zachowując swej godności - opuścili własne mieszkanie (Jd 6) pogwałciły zasady, którymi byli rządzeni, swym postępowaniem obrazili Osobę Boga i Jego Świętość. Teraz jeszcze nie znamy pełnego rozmiaru ich nieposłuszeństwa.

Nasi pierwsi rodzice także upadli grzesząc przeciwko Bogu, który jest Dawcą tego prawa. Prawo zastrzegало: „...z drzewa poznania dobra i zła nie wolno ci jeść, bo gdy tylko z niego spożyjesz, niechybnie umrzesz” (BT 1 M 2,17). Grzechem przeciwko Bogu było przekroczenie Jego prawa, które brzmiało: „nie będziesz”, lecz ten grzech był zarówno odrzuceniem Jego Słowa, jak i buntem przeciwko Jego władzy. Nikt nie musiał mówić Adamowi i Ewie, że grzeszyli; ich świadomość spowodowała, że ukryli się przed Bogiem i zakryli swoje ciała, by nie ujawnić nagości (1 M 3,7.8). Wina prowadzi człowieka albo do ukrywania się z powodu poczucia winy, albo sprawa, że zwraca się do Boga z prośbą o miłosierdzie.

Karą, która spotkała człowieka była śmierć duchowa polegająca na odseparowaniu od Boga. Człowiek został wygnany z raju i utracił bezpośrednią społeczność z Bogiem.

7. Szczególna rola narodu izraelskiego

Po upadku ludzkości Bóg pragnął rozpowszechnić swoje prawa i do tego celu powołał Izrael jako szczególny Wybrany Naród. Wezwał on Abrahama - Ojca Izraelitów do opuszczenia swojego rodzinnego kraju i rodziny oraz dał mu obietnice, że w nim będą błogosławione wszystkie narody świata (1 M 12,3). Na górze Synaj Bóg przez Mojżesza nadał Izraelitom prawo zwane zakonem. Przestrzeganie zakonu umożliwiało Izraelitom społeczność z Bogiem. Ta społeczność miała być świadectwem dla wszystkich narodów i wzorem jak należy zbliżyć się do Boga.

Niektórzy potomkowie Abrahama widocznie zrozumieli tę wizję, lecz zawiedli w jej zrealizowaniu. Zamiast zaprezentować piękno Wielkiego Jahwe, Stworzyciela wszystkich. Jedyne, Prawdziwego Boga, prostotę i cnoty Jego Boskich praw, zwrócili się ku tradycjom faryzeuszowskiej hipokryzji składającej się z form religijnych, które pozbawione były wewnętrznych cech podobających się Bogu. Potwierdzają to słowa: „*Biada wam uczeni w Piśmie i faryzeusze, obłudnicy, że obchodzicie morze i ląd, aby pozyskać jednego współwyznawcę, a gdy nim zostanie, czynicie go synem piekła dwakroć gorszym niż wy sami*” (Mt 23,15).

Jaka szkoda, że poselstwo Izraela do pogan stało się tak przewrotne. Jakim wielkim świadectwem byłby Izrael, gdyby pozostał wolny od bałwochwalstwa, oddzielony dla Boga w świętości, gdyby był świadectwem w życiu i w poselstwie do narodów świata!

8. Prawo pogan

Co mówi Biblia o poganach, którzy nie posiadali zakonu? Ich sąd będzie odbywał się według sumienia. W Piśmie Świętym czytamy: „*Skoro bowiem poganie, którzy nie mają zakonu, z natury czynią to, co zakon nakazuje, są oni sami dla siebie zakonem, chociaż zakonu nie mają; dowodzą też oni, że treść zakonu jest zapisana w ich sercach; wszak świadczy o tym sumienie ich oraz myśli, które nawzajem oskarżają się lub też biorą w obronę*” (Rz 2,14.15).

Fragment ten podkreśla, iż poganie będą sądzeni przez zakon sumienia, który albo potwierdza decyzje, albo wstrzymuje je i wewnętrznie potępia. Bóg zna to wewnętrzne przekonanie i według niego będzie sądził. Paganie zostaną osądzeni stosownie do ukrytych spraw ich wewnętrznego życia (Rz 2,16). Zakon jest duchowy, wymaga nie tylko właściwego postępowania i słów, lecz także prawidłowej postawy i stanu. Kiedy staniemy przed Sędzią, będziemy osądzeni i za to kim byliśmy, i za to, co czyniliśmy - „*Ten zaś sługa, który znał wolę Pana swego, a nic nie przygotował i nie postąpił według woli jego, odbierze wiele razy; lecz ten, który nie znał, choć popełnił coś karygodnego, odbierze razy niewiele. Komu wiele dano, od tego wiele będzie się żądać, a komu wiele powierzono, od tego więcej będzie się wymagać*” (Łk 12,47.48).

Paganie będą sądzeni przez prawo natury wpisane w ich serca; Izraelici z okresu zakonu, przez objawienie Starego Testamentu. Ci zaś, którzy oprócz światła natury i Starego Testamentu

otrzymali również światło Ewangelii, będą sędzeni stosownie do większego światła, jakie otrzymali. Bóg odda każdemu, co mu się należy.

9. Podsumowanie

Bóg jako Stworzyciel i Władca wszechświata ustanowił prawa. Boży system prawny ma na celu zabezpieczenie prawidłowego funkcjonowania i egzystencji wszelkich istot.

Szczególny charakter miało prawo nadane ludziom. Przestrzeganie jego miało zapewnić człowiekowi społeczność z Bogiem.

Na skutek przekroczenia Bożego prawa, co było grzechem, człowiek został ukarany śmiercią duchową, a także fizyczną. Śmierć duchowa polega na wiecznym odseparowaniu od Boga. Konsekwencją tego odseparowania jest zmiana natury człowieka z Bożej na grzeszną. Grzeszna natura nie tylko odłączyła człowieka od Boga, ale miała swoje następstwa stawiając także przegrody między ludźmi. Człowiek stał się egocentryczny. Bóg nie przestał jednak miłować człowieka i postanowił umożliwić człowiekowi pojednanie z Nim.

To pojednanie ma na celu przywrócenie prawidłowych relacji między Bogiem i ludźmi, a także między samymi ludźmi.

Pojednanie to zostało umożliwione przez dzieło odkupienia dokonane przez Syna Bożego Jezusa Chrystusa na Golgocie oraz przez łaskę, która jest ofertą zbawienia dla każdego człowieka.

ROZDZIAŁ II

ODKUPIENIE

1. Konieczność odkupienia.
2. Odkupienie musiało odpowiadać wymogom Bożym.
3. Bezgrzeszność ofiary Chrystusa.
4. Znaczenie Boskiej ofiary.
5. Człowieczeństwo ofiary Chrystusa.
6. Zastępcze cierpienie Chrystusa.
7. Cierpienie Chrystusa i kara za grzech.
8. Rodzaje cierpień Chrystusa.
9. Obraz odkupienia w Starym Testamencie.
10. Owoce odkupienia.
11. Podsumowanie.

1. Konieczność odkupienia

Ludzkość od wieków borykała się z rozwiązaniem problemu w jaki sposób grzeszny człowiek, który znieważył świętego i sprawiedliwego Boga może nawiązać społeczność z tym Bogiem.

Fakt, że człowiek odczuwa potrzebę pojednania z bóstwem, któremu służy, przejawia się w usiłowaniu wszystkich narodów, aby przebłagać gniew uznawanego przez nich bóstwa lub przedstawienia mu czegoś, co mogłoby wpłynąć na jego łaskawe usposobienie. Wyrażenie „bóstwo” użyte jest tutaj w szerszym znaczeniu, wynikającym z faktu, że ci, którzy nie znają prawdziwego Boga, posiadają świadomość istoty wyższej.

Z Pisma Świętego wynika, że aby uczynić zadość Majestatowi Świętego Boga i osiągnąć zbawienie musi zostać „przelana krew” bowiem bez niej nie ma odpuszczenia przewinień (Hbr 9,22).

Człowiek obraził Boga i nie jest święty w swej naturze, dlatego też nie mógł sam doprowadzić do pojednania. Bezradność człowieka, gdy chodzi o samo zbawienie, podkreślają słowa: „...a przez zakon jest poznanie grzechu. I wiemy, że cokolwiek zakon mówi, mówi do tych, którzy są pod zakonem, by wszelkie usta byty zamknięte, i aby świat cały podlegał sądowi Bożemu. Dlatego z uczynków zakonu nie będzie usprawiedliwiony przed nim żaden człowiek, gdyż przez zakon jest poznanie grzechu” (Rz 3,19.20).

2. Odkupienie musiało odpowiadać wymogom Bożym

Odkupienie musiało być dokonane przez kogoś, kto osobiście nigdy nie zgrzeszył. Przebłaganie musiało zaś mieć taką wartość, by objąć wszystkich, którzy zgrzeszyli. Takiego dzieła mógł dokonać na ziemi tylko Jezus.

W Swojej ofierze na Golgocie Chrystus zaprezentował wartość swojego Bóstwa, która była wystarczającą ceną za cały świat. Jako człowiek był On absolutnie czysty i święty, w ten sposób spełniał On wszelkie wymagania sprawiedliwości. Przez oddanie siebie samego „jako okup za wielu”, zostały spełnione wymogi Bożej sprawiedliwości i prawo wypełnione, a człowiek został zbawiony.

3. Bezgrzeszność ofiary Chrystusa

Anioł, oznajmiając Marii o narodzeniu Jezusa, rzekł: „Duch Święty zstąpi na ciebie i moc najwyższego zacięni cię. Dlatego też to, co się narodzi, będzie święte i będzie nazwane Synem Bożym” (Łk 1,35). Z tekstu tego wynika, że Chrystus został poczęty i narodzony jako wolny od grzechu, święty. Później Pan został przedstawiony następująco: „Takiego to przystało nam mieć arcykapłana, świętego, niewinnego, nieskalanego, odłączonego od grzeszników i wywyższonego nad niebiosą” (Hbr 7,26).

Oddzielenie od wszelkiej nieczystości nie oznaczało unikania czy odłączenia od grzeszników - Chrystus bowiem jadał z celnikami i grzesznikami. Takie postępowanie nie zanieczyszczało go. Piotr mówił o Nim: „On sprawiedliwy, który cierpiał za grzechy niesprawiedliwych” (1 P 3,18), Jan napisał: „...a grzechu w nim nie ma” (1 J 3.5). Celem przyjścia na świat Tego, który był objawiony w ludzkim ciele stało się zgładzenie grzechów ludzi.

Wziął On na siebie w zastępstwie wszelką winę i grzeszność ludzkości. „On tego, który nie znał grzechu, za nas grzechem uczynił, abyśmy w Nim stali się sprawiedliwością Bożą” (2 Kor 5,21). Żaden grzesznik nie musi wątpić w wystarczalność ofiary Chrystusa, który został ofiarowany dla jego dobra. Każdy może przyjąć Chrystusa jako swojego Zbawiciela Świętość Chrystusa była zasadniczą wartością konieczną do zbawienia człowieka.

4. Znaczenie Boskiej ofiary

Oprócz świętości, zasadniczą rolę odegrała Jego pozycja, która sprawiła, że zbawienie mogło objąć wszystkich ludzi. Potrzebny był Bóg objawiony w ciele. Jego boskość podkreślają słowa: „...a Słowo było u Boga, a Bogiem było Słowo” (1 J 1,1). To Słowo - On - wieczny Syn, potwierdził swoją rangę w stworzeniu, gdyż wszystko przez nie powstało, co powstało. Jego Boskość opisana jest także w słowach: „Ostatnio, u kresu tych dni, przemówił do nas przez Syna, którego ustanowił dziedzicem wszechrzeczy, przez którego także wszechświat stworzył. On, który jest odbłaskiem chwały i odbiciem Jego istoty i podtrzymuje wszystko słowem swojej mocy, dokonawszy oczyszczenia z grzechów, zasiadł po prawicy majestatu na wysokościach” (Hbr 1,2.3). „On jest obrazem Boga niewidzialnego, pierwotnym wszelkiego stworzenia” (Kl 1,15). Czy ktoś jest w stanie opisać wielkość majestatu Tego, który oddał samego siebie, aby człowiek mógł być zbawiony?

Przyjście Jezusa na ziemię po to, by cierpieć i umrzeć, nie było z przymusu, ale dobrowolne. Psalm 40,7-9 podkreśla świadomość tego wyboru już w niebie, na długo, zanim nasz Zbawiciel przyszedł na ziemię. Ta świadomość uwidacznia się w podkreślaniu niedostateczności ofiar zwierzęcych za grzech. „Nie chcesz ofiar krwawych, i darów...; nie żądasz całopalenia i ofiary zagrzęszonej”.

Pan Jezus dobrowolnie oddał siebie na okup za wielu. Słowa „otwarłeś mi uszy” podkreślają poddanie się woli Ojca przez dobrowolne posłuszeństwo, dzięki któremu człowiek został zbawiony. W 2 M 21,1-11 zapisane jest prawo niewolnictwa w Izraelu. Wiersz piąty mówi: „Jeżeli niewolnik oświadczy wyraźnie: miłuję swojego pana, moją żonę i moje dzieci i nie chcę wyjść na wolność, wtedy jego pan zaprowadzi go przed Boga, potem postawi go u drzwi albo u odrzwi i przekłuje mu pan jego ucho szydłem, i będzie niewolnikiem jego na zawsze”. Taki człowiek stał się dobrowolnie niewolnikiem z wyboru. Słowa „otwarłeś mi uszy”, są nawiązaniem do słów „przekłuje mu ucho”.

Chrystus chętnie zgadzał się z wolą Ojca swego, naturalnie i wtedy, gdy ta wola odnosiła się do nas - Chrystus umiłował nas i dał siebie samego za nas (Gl 2,20) oddając siebie jako okup za wszystkich (1 Tm 2,6).

Uniżenie Chrystusa najlepiej przedstawione jest w Flp 2,6-8. Najpierw zobrazowany jest On przed wcieleniem - „choć był w postaci Bożej”. To oznacza iż był Bogiem. Urywek ten stwierdza, że nie uważał On za rzecz godną pożądania - by być równym Bogu. Wszystko, co Bóg posiadał, należało do Syna. Wszystkiego tego dobrowolnie się wyrzekł, aby móc przyjąć kształt człowieka we wszystkim, oprócz grzechu. Jego życie, od momentu w którym opuścił Ojca, było życiem samouniżenia, aż do czasu, kiedy stał się posłuszny aż do śmierci i to do śmierci krzyżowej. Tym wypełnił misję, dla której przyszedł - „Mocą tej woli jesteśmy uświęceni przez ofiarowanie ciała Jezusa Chrystusa raz na zawsze” (Hbr 10,10).

Zamiast użyć prawa, aby Go ochraniać. Bóg wydał Jezusa, swego Syna, na cierpienie i śmierć. W ofierze Chrystusa Bóg objawił swoje szczególne przywiązanie do moralności i wymaganie, by była ona nadal przestrzegana. Zachowując swój niezmienny cel, honor majestatu oraz świętość. Bóg ustanowi Go: „jako ofiarę przebłagalną przez krew Jego, dla okazania sprawiedliwości swojej w teraźniejszym czasie, aby On sam był sprawiedliwym i usprawiedliwiającym tego, który wierzy w Jezusa” (Rz 3,25.26).

5. Człowieczeństwo ofiary Chrystusa

Dlaczego zbawienie wymagało także człowieczeństwa Chrystusa? Bez człowieczeństwa Jezus nie mógłby zająć miejsca upadłego człowieka. Dlatego więc tak samo konieczna była Jego boskość i Jego człowieczeństwo. Pierwszym krokiem dla odkupienia człowieka było Jego wcielenie. Syn Boży musiał narodzić się z niewiasty. Takie było objawienie Boże od dnia, kiedy pierwszy

człowiek zgrzeszył. Bóg rzekł do węża: „*Jej nasienie zdepta ci głowę*” (1 M 3,15). Od tej godziny, przez symbole i przepowiednie prorockie, Bóg przedstawiał i odkrywał prawdę dotyczącą przyjścia Jego Syna w celu odkupienia grzechów, który „...we właściwym czasie umarł za bezbożnych” (Rz 5,6).

Aby móc wypełnić tę obietnicę, Jezus musiał stać się człowiekiem. Dlatego nastąpiła konieczność wcielenia - „*A Słowo ciałem się stało i zamieszkało wśród nas... pełne łaski i prawdy*” (J 1,14) - „*Lecz, gdy nadeszło wypełnienie czasu, zesłał Bóg Syna swego, który narodził się z niewiasty i podlegał zakonowi, aby wykupił tych, którzy byli pod zakonem, abyśmy usynowienia dostąpili*” (Gl 4,4.5).

Pan Jezus utożsamiał się z ludźmi. W Liście do Hebrajczyków 2,11-16 czytamy: „*Bo zarówno ten, który uświęca jak i ci którzy bywają uświęceni, z jednego są wszyscy: z tego powodu nie wstydi się nazywać ich braćmi, mówiąc: Będę opowiadał imię twoje braciom moim, będę cię chwalił pośród zgromadzenia: i znowu: Ufność w nim pokładać będę: i znowu: Otom ja i dzieci, które mi dał Bóg. Skoro zaś dzieci mają udział we krwi i ciele, więc i on również miał w nich udział, aby przez śmierć zniszczyć tego, który miał władzę nad śmiercią, to jest diabła i aby wyzwolić tych wszystkich, którzy z powodu lęku przed śmiercią całe życie byli w niewoli. Bo przecież ujmuje się On nie za aniołami, lecz ujmuje się za potomstwem Abrahama*”.

6. Zastępcze cierpienie Chrystusa

Cierpienia Chrystusa były cierpieniami zastępczymi, ponieważ zostały podjęte w zastępstwie za grzesznych ludzi. W Słowie Bożym czytamy: „*sprawiedliwy za niesprawiedliwych, aby was przywieść do Boga*” (1 P 3,18); „*On tego, który nie znalazł grzechu, za nas grzechem uczynił, abyśmy w Nim stali się sprawiedliwością Bożą*” (2 Kor 5,21).

Izajasz podaje nam istotę tej sprawy mówiąc, że uczyni męki Jego duszy ofiarą za grzech (Iz 53,11). Cierpienia Chrystusa były zastępcze: cierpienie jednej osoby zastąpiły cierpienia innych. Chrystus nie umarł za swoje własne grzechy (J 8,46; 1 P 2,22; Hbr 4,15), lecz za grzechy innych (Iz 53,5.6; 1 Kor 15,3; 2 Kor 5,21; 1 P 2,24; 3,18; 1 Kor 5,7).

Odkupienie jest więc zadośćuczynieniem satysfakcjonującym Bożą świętość. Grzech jest naszym długiem względem Boga. Stale zawadzimy Go nie oddając tego, co jesteśmy Mu dłużni. Zachowanie Bożego honoru wymagało, by Bóg-Człowiek poniósł karę za nasze grzechy. Sam Jezus uważał grzech za pogwałcenie Bożego honoru, majestatu. Człowiek grzesząc zasłużył na nieskończoną karę podczas, gdy miłość Boża dąży do oszczędzenia winnego. Te dwa przymioty Boga usatysfakcjonowane są dobrowolnym ofiarowaniem się Boga - Człowieka w miejsce grzesznika.

7. Cierpienie Chrystusa i kara za grzech

Niektórych może zaskoczyć pytanie: czy Chrystus cierpiał dokładnie taką samą karę, jaka według Biblii miała być wymierzona winnemu? Otóż Jego cierpienie miało charakter zastępczy i zapobiegawczy. Anzelm¹ określił grzech jako „*zasługujący na nieskończoną karę*”.

Chociaż Pan nie poniósł „*nieskończonej*” kary, to Jego boskość nadała nieskończonej wartości temu cierpieniu, które poniósł. Człowiek jest jednym z milionów, zaś Chrystus: Bóg - Człowiek, jednym z wiecznej Trójcy. Różnica między nimi leży w jakości. Jeżeli Jezus musiałby nieść identyczne cierpienie jak człowiek, musiałoby ono być wieczne i nie kończące się. Jednakże Jezus umierając na krzyżu rzekł: „*Wykonało się*”, a Bóg poświadczył skuteczność Jego cierpienia i zaakceptował ofiarę jako pełną zapłatę za grzech - wskrzeszając Go z martwych i sadzając po swojej prawicy w niebie (Ef 1,20).

8. Rodzaje cierpień Chrystusa

A. Cierpienia w pokuszeniach

Chrystus nauczył się posłuszeństwa przez to, co wycierpiał (Hbr 5,8; Flp 2,8); a będąc wypróbowany w ten sposób, stał się doskonałym Zbawicielem (Hbr 2,10) i jest w stanie pomóc tym, którzy znajdują się w pokuszeniach (Hbr 2,18).

Przechodził On:

cierpienia z powodu swego świętego charakteru (Iz 53,2),

cierpienia z powodu swego współczucia ludziom (Iz 53,4)

cierpienia z powodu czekającego Go męczeństwa (Mt 16,21; 17,12; Mk 9,30-32; Łk 9,31.44; J 12, 27).

B. Cierpienia podczas męczeńskiej śmierci

Podczas ziemskiego życia przed Chrystusem stało coś, czego nigdy przedtem nie doświadczył, był to kielich goryczy napełniony dlań, z którego On nigdy wcześniej nie pił. Jaka była różnica między Jezusem w Getsemane, a Jezusem na Golgocie? W Getsemane oczekiwał krzyża; na Golgocie cierpiał na nim. W Getsemane zjawił się anioł z nieba wzmacniający Go, na Golgocie był sam, opuszczony przez wszystkich.

Nie było tam już usługi anielskiej. W Getsemane zwracał się do Boga Ojca - Ojczy, na Golgocie wołał: „*Boże mój, Boże mój, czemuś mnie opuścił?*” Na Golgocie nosiciel grzechu patrzył w górę i ujrzał tron wiecznej Sprawiedliwości zakryty ciemną chmurą, a oblicze nieugiętej świętości odwrócone od Niego, gdyż został On uczyniony grzechem za nas.

9. Obraz odkupienia w Starym Testamencie

Ofiary starotestamentowe były symbolami i prorocत्वami o Chrystusie. Służyły także przygotowaniu ludu Bożego na przyjęcie łaski, jaka pojawiła się przez Jezusa Chrystusa. Niektórzy uważają, że Żydzi zaczerpnęli pomysł składania ofiar od starożytnych Babilończyków. Należałoby jednak powiedzieć, że to starożytnym Babilończykom przekazana została ta idea i że uległa wypaczeniu w trakcie przechodzenia z pokolenia na pokolenie. Pismo Święte objawia, że idea ofiar powstała w niebie. Obj 13,8 mówi nam o „*księdze żywota Baranka, który został zabity*”. Piotr mówi: „*Lecz drogą krwią Chrystusa, jako baranka niewinnego i nieskalanego. Wprawdzie był on na to przeznaczony już przed założeniem świata...*” (1 P 1,19.20). Idea odkupienia przez ofiarę powstała już w wieczności, a jej realizacja znalazła swój wyraz w ukrzyżowaniu Chrystusa. O planie tym czytamy: „*...ale objawiony został dopiero w czasach ostatnich, ze względu na was*” (1 P 1,19.20). Obietnica ta została dana „*przed dawnymi wiekami przez prawdomównego Boga*” (Tt 1,2), a wierzący zostali w Nim wybrani; „*w nim bowiem wybrał nas przed założeniem świata*” (Ef 1,4).

Bóg wiedział, że człowiek upadnie, toteż nie był zaskoczony, kiedy rzeczywiście to się stało. Pan Bóg przewidział zastępczą ofiarę wypełnioną za grzesznego człowieka, ustalając w ten sposób fundament pełnego odkupienia, które miało zostać dokonane poprzez naszego Pana Jezusa Chrystusa. Zgodnie z tym planem „*uczynił Pan Bóg Adamowi i jego żonie odzienie ze skór i przyodził ich*” (1 M 3,21). Odzienie, jakie dał im Bóg oznaczało, iż odkupienie człowieka wymaga ofiary kogoś innego. Została tu podkreślona prawda, że zmazanie grzechu ludzkiego mogła dokonać jedynie ofiara Syna Bożego. Wówczas została dana obietnica doskonałego Zbawiciela, który przyjdzie i wybawi człowieka z niewoli grzechu i szatana. W Biblii czytamy: „*I ustanowię nieprzyjaźń między tobą a kobietą, między twoim potomstwem, a jej potomstwem; ono zdepcze ci głowę, a ty ukąsisz je w piętę*” (1 M 3,15). Rozważając historię i wystarczalność

ofiar starotestamentowych możemy za Myerem Pearlmanem² - autorem „*Doktryn biblijnych*” stwierdzić:

- 1) Taki system ofiar nie mógł pochodzić od człowieka, gdyż jest nieprawdopodobne, aby natura nauczyła go niszczenia najlepszych jej owoców, albo najdoskonalszych wybranych z jej stada ufając, że taka będzie służba dla Boga, który jest dobry, miłosierny i współczujący.
- 2) Natura nie mogła nauczyć człowieka, że życie nierozumnego zwierzęcia może odkupić życie ludzkie.
- 3) Uważa się, że przed potopem zwierzęta nie służyły jako pokarm. Musiało więc zaistnieć poznanie dane przez Boga, dotyczące ofiary i zastępstwa, gdyż nie uzasadniał tego żaden wymóg natury.
- 4) Fakt podzielenia zwierząt na czyste i nieczyste podkreśla, że wszystko nieczyste nie nadaje się na ofiarę (1 M 7,2).
- 5) Adam i Ewa zostali przyodziani przez Boga skórą z zabitego zwierzęcia (1 M 3,21).
- 6) Ofiary Kaina i Abla (1 M 4,3.4) i ofiara Noego (1 M 8,21) przypominały o konieczności nawiązania społeczności z Bogiem przez ofiarę.
- 7) Zakaz, spożywania krwi (3 M 17,10.11). Zakaz ten mówi o specjalnej roli krwi.

Fakt oddawania czci podczas składania ofiar objawia, co następuje:

- 1) Człowiek uznaje, że znajduje się pod mocą bóstwa mającego nad nim pewne prawa. Prawda ta jest uniwersalna. W uznaniu tych praw i jako znak poddania się człowiek ofiarowuje dar.
- 2) Człowiek jest świadomym, iż ten sam Bóg, który go stworzył ma prawo go ukarać, jeśli nie zostanie wykonane coś, co odnowiłoby więzy zerwane z Bogiem.

Po pomieszaniu języków (1 M 11,1-9) potomkowie Noego roznieśli wokół naukę o oddawaniu czci i pokutowaniu. Odstępstwo od tej nauki doprowadziło do warunków opisanych w Rz 1,21.

Bóg rozpoczął nową działalność z Abrahamem; następnie przyszedł okres zakonu i ofiar, a potem miała miejsce śmierć Chrystusa jako Ofiary Doskonałej (Iz 53,10; Hbr 9,14; 2 Kor 5,21).

Jaka była skuteczność ofiar starotestamentowych?

- 1) Ofiary Starego Testamentu spełniały wielką rolę, ponieważ stały się środkami łaski dając ludziom świadomość, że grzech został usunięty - „*A według zakonu niemal wszystko bywa oczyszczane krwią, i bez rozlania krwi nie ma odpuszczenia*” (Hbr 9,22).
- 2) Ofiary Starego Testamentu były tymczasowe, „...*nałożone do czasu zaprowadzenia nowego porządku*” (Hbr 9,10), powtarzane i przypominające grzechy popełnione każdego roku (Hbr 10,1-3).
- 3) Ofiary starotestamentowe nie mogły uczynić doskonałym tego, który oddawał Bogu cześć (Hbr 10,2).
- 4) Ofiary były składane przez niedoskonałych kapłanów (Hbr 7,28).

10. Owoce odkupienia

Nauka Pisma Świętego oparta jest na stwierdzeniu: „*Chrystus umarł za grzechy nasze według Pism*” (1 Kor 15,3). Wiele słów opisujących odkupienie wyraża pełną doniosłość tego dzieła, które przyniosło:

- 1) Oczyszczenie od grzechów (Hbr 1,3)
- 2) Przebaczenie win (Jr 33,8)
- 3) Pojednanie z Bogiem (Rz. 5,1).

A. Oczyszczenie i przebaczenie win

Chrystus, który nie znalazł grzechu w swoim własnym życiu, „*stał się za nas grzechem*”. Dla nas stał się ofiarą za grzechy, zajmując nasze miejsce w potępieniu - „*Abyśmy w Nim stali się sprawiedliwością Bożą*” (2 Kor 5,21). To oznacza, że przez wiarę w Jego śmierć nasze grzechy zostają usunięte: przez wiarę w Jego zmartwychwstanie zostajemy odziani w Jego sprawiedliwość i stajemy przed Bogiem tak, jakbyśmy nigdy nie zgrzeszyli. O zastępczej śmierci Chrystusa czytamy w 1 P 2,24: „*On grzechy nasze sam na ciele swoim poniósł na drzewo, abyśmy, obumarłszy grzechom, dla sprawiedliwości żyli*”. W Iz 53 zawarte jest proroctwo o tym wspaniałym zastępstwie: „*Lecz on nasze choroby nosił, nasze cierpienia wziął na siebie, a my mniemaliśmy, że jest zraniony, przez Boga zbity i umęczony. Lecz on zraniony jest za występki nasze, starty za winy nasze. Ukarany został dla naszego zbawienia..., a Pan jego dotknął karą za winę nas wszystkich*”.

B. Pojednanie z Bogiem

My jesteśmy zbawieni od naszych nieprawości do społeczności i pokoju z Bogiem - „*Ja, jedynie Ja, mogę przez wzgląd na siebie zmaść twoje przestępstwa i twoich grzechów nie wspomnę*” (Iz. 43,25) - „*Usprawiedliwieni tedy z wiary, pokój mamy z Bogiem przez Pana naszego, Jezusa Chrystusa*” (Rz. 5,1). Grzechy zniknęły; społeczność jest odnowiona.

Przez odkupieńczą śmierć Chrystusa przeszkoda została usunięta (Hbr 9,26.28; 2,17, 10,12-14; 2 Kor 5,21) doprowadzając odkupionych ludzi z powrotem do Boga - „*Na tym polega miłość, że nie myślimy umiłovali Boga, lecz że On nas umiłował i posłał Syna swego jako ubłaganie za grzechy nasze*” (1 J 4,10). Przebłaganie zjednuje przychyłność Boga. Przez ofiarę Chrystusa dostępujemy pojednania z Bogiem, znika między Nim a nami przepaść i unikamy Jego potępienia, „*...staliście się w Chrystusie Jezusie bliscy przez krew Chrystusową. Albowiem On jest pokojem naszym...*” (Ef 2,13). Chrystus uczynił pokój - „*głosił pokój*” (Ef 2,17) jest „*pokojem naszym*” (Ef 2,14). Wszystko co mamy, mamy w Jezusie. Znajdujemy się w polu działania Jego sprawiedliwości; jesteśmy odkupieni Jego krwią - otwiera się nam dzięki Niemu droga do Ojca. On jest wszystkim we wszystkim.

Pojednać, znaczy tu odnowić przyjaźń, która została zerwana. Istnieje obraz spotkania generała Granta i generała Lee w Apoomatox w USA³ tam, gdzie generał Lee poddał armię Wirginii generałowi Północy. Na tym obrazie Lee na znak poddania się oddaje swój miecz Grantowi. Zamiast wziąć ten miecz, Grant wyciąga rękę i wspaniałomyślnym gestem wyraża: „*zostanemy przyjaciółmi*”. To malownicze ujęcie obrazuje wspaniałość Boga w Jego postawie pojednania wobec upadłego człowieka. Chrystus przebłagał Ojca czyniąc pokój „*przez krew krzyża Jego*”. Bóg przez przyjęcie ofiary, oferuje teraz pokój tym, którzy chcą Mu się poddać.

C. Obrazy odkupienia

Odkupienie oznacza powtórzone wykupienie za odpowiednią cenę. Tego problemu dotyczy teoria Anzelma⁴. Według niej grzech ludzkości jest zadłużeniem, które przyszedł spłacić Chrystus.

Obrazem tego może być sytuacja niewolnika niezdolnego do wykupienia samego siebie. Jego jedyna nadzieja jest więc tylko w kimś innym.

Prawdę o Bożym postanowieniu dotyczącym wykupienia niewolnika - Izraelity przez krewnego – wykupiciela, pięknie ilustruje fragment: „*A jeżeli wzbogaci się przy tobie obcy przybysz i osiedlenieć, a twój brat przy nim zubożeje i sprzeda się przybyszowi osiadłemu przy tobie, albo potomkowi rodziny przybysza, to po sprzedaniu się, ma on prawo wykupu. Jeden z jego braci*

wykupi go: albo stryj, albo syn jego stryja wykupi go, albo ktokolwiek z jego bliskiej rodziny wykupi, albo jeżeli go stać na to, sam się wykupi” (3 M 25,47-49).

W akcie odkupienia koniecznie musiały być spełnione trzy wymogi:

- 1) osoba, która dokonywała wykupu, musiała upodobać sobie wykupieńca,
- 2) musiała chcieć to uczynić.
- 3) musiała posiadać możliwości wykupienia.

W stosunku do grzeszników takie wymogi mógł spełnić tylko sam Jezus. „Skoro zaś dzieci mają udział we krwi i w ciele, więc i on również miał w nich udział, aby przez śmierć zniszczyć tego, który miał władzę nad śmiercią, to jest diabła. I aby wyzwolić wszystkich tych, którzy z powodu lęku przed śmiercią przez całe życie byli w niewoli” (Hbr 2,14.15). „Albowiem znacie łaskę Pana naszego Jezusa Chrystusa, że będąc bogatym, stał się dla nas ubogim, abyście ubóstwem jego ubogaceni zostali” (2 Kor 8,9). „Drogoście bowiem kupieni” (1 Kor 6,20).

„Odkupienie” można wyjaśnić jako „wzbawienie przez zapłacenie ceny”. Trzy greckie wyrazy opisują pełne znaczenie tego zwrotu:

- 1) **Agorazo** - „nabyć na targu”. Myślą przewodnią jest tu targ niewolników. Obiekty odkupienia są „zaprzedane grzechowi” (Rz 7,14), lecz co więcej, podlegają wyrokowi śmierci (J 3,18.19; Rz 3,19; Gl 3,10). Ceną wykupu jest krew Odkupiciela, który umiera za nich (Gl 3,13; Mt 20,28; Mk 10,45; 2 Kor 5,21; 1 Tm 2,6; 1 P 1,18.19).
- 2) **Exagorazo** - „wykupić z targu”. Odkupieni nie mogą być powtórnie wydani na sprzedaż.
- 3) **Lutroo** - „wyzwolić, uwolnić przez zapłacenie ceny” (J 8,32; Gl 4,4.5.31; 5,13; Rz 8,21). Odkupienie dokonuje się przez ofiarę. Chrystus zapłacił Ojcu cenę.

Przytoczone zwroty pięknie przedstawiają istotę odkupienia. „Wykupić z targu” exagorazo oznacza, iż odkupiony nie może być już nigdy wydany na sprzedaż. Różni to się od starotestamentowego odkupienia przez krewnego. Tam nie istnieje zapis, który mówi, że ten, którego wykupiono nie może już nigdy więcej zaprzedać się w niewolę.

11. Podsumowanie

Bóg Ojciec posłał na ziemię Swego Syna Jezusa Chrystusa, który wykonał dobrowolnie dzieło odkupienia rodzaju ludzkiego. Odkupienie wymagało bezgrzesznej i wystarczającej ofiary tak, aby mogła ona być zapłatą za grzechy całej ludzkości. Taka ofiarą stał się Jezus, który poniósł śmierć męczeńską na Golgocie.

Dobrowolnie przyjmując ciało ludzkie mógł zająć na krzyżu miejsce upadłego człowieka. Bóg Ojciec zaakceptował odkupieńczą ofiarę Swego Syna wzbudzając Go z martwych dnia trzeciego. Teraz Pan Jezus zajął Swoje miejsce w niebie po prawicy Ojca.

Przez dzieło odkupienia człowiek może

- 1) zostać oczyszczony od grzechów.
- 2) otrzymać przebaczenie swoich win.
- 3) pojednać się z Bogiem.

Te błogosławieństwa oferuje Bóg człowiekowi za darmo, z łaski.

Rozdział III

ŁASKA

1. Definicja i rodzaje łaski
2. Łaska ogólna
3. Łaska szczególna
4. Łaska ogólna a zbawiająca
5. Idee dotyczące łaski i wiary
6. Zbawienie z wiary, nie z uczynków
7. Życie chrześcijańskie, życiem łaski
8. Wszelkie duchowe błogosławieństwa pochodzą z łaski
9. Podsumowanie

1. Definicja i rodzaje łaski

Źródłem zbawienia jest łaska. W Starym Testamencie łaska określana jest hebrajskim słowem „*hen*”, zaś w Nowym Testamencie - greckim słowem „*charis*”. Łaska oznacza dar, który dostarcza radości, przyjemności, pociechy itp. Przyjmowana jest dobrowolnie. Boża łaska to niezasłużona dobroć dla grzeszników. Zbawienie pochodzi z dobrowolnej, suwerennej, wolnej i pełnej łaski Bożej.

Łaska nie jest rezygnacją z moralnej uczciwości Boga. Sprawiedliwość Boża została w pełni zaspokojona przez sąd dokonany na Panu Jezusie Chrystusie. Łaska nie powoduje wymazania grzechu, ale przenosi go z człowieka na Jezusa Chrystusa (Rz 3,21-26). Łaska w rezultacie przynosi usprawiedliwienie (Rz 3,24), obfite życie (Rz 5,17) i życie wieczne (Rz 6,23). Z Bożego Słowa możemy wyciągnąć wniosek, że istnieją dwa rodzaje łaski: ogólna (powszechna) oraz szczególna (zbawiająca).

2. Łaska ogólna

Łaska ogólna to dobroć Boża względem całego rodzaju ludzkiego, niezależnie od grzechu panującego na świecie. Objawia się ona w postaci deszczu, żniwa, pokarmu, zadowolenia i innych materialnych oraz społecznych błogosławieństw (Mt 5,43-48). Łaska ogólna objawia dobroć Bożą, która ma na celu zwrócenie uwagi człowieka na potrzebę upamiętania się (Rz 2,4).

Bóg jest naturalnym Ojcem ludzkości, gdyż przez Niego zostało wszystko stworzone. Myśl powyższą wypowiedział apostoł Paweł podczas pobytu w Atenach: „*Z jego bowiem rodu jesteście*” (Dz 17,28). Paweł mówił również: „*Albowiem w nim żyjemy i poruszamy się i jesteśmy*” oraz, że On „*...sam daje wszystkim życie i tchnienie i wszystko*”, a nawet więcej: „*Z jednego pnia wywiódł też wszystkie narody ludzkie, aby mieszkały na całym obszarze ziemi, ustanowiwszy dla nich wyznaczone okresy czasu i granice ich zamieszkania*” (Dz 17,24-29). Dowodem Bożej dobroci jest Jego troska o wszystkich. To, że zsyła „*deszcz*” na sprawiedliwych i na niesprawiedliwych, jest przejawem Jego łaski ogólnej. Ptaki w powietrzu, zwierzęta na polach oraz cała ludzkość korzystają z jej błogosławieństw - „*Ty otwierasz swą rękę i wszystko, co żyje nasycasz do woli*” (BT - Ps 145,16).

Ponieważ łaska obdarza człowieka, można zastanawiać się, czy manifestacją tejże łaski jest także niszczenie złych przez Boga. Sąd Boży zniszczył grzesznych ludzi w czasie potopu, lecz łaska objęła generację, jaka nastąpiła po potopie. Cokolwiek Bóg czyni, albo zezwala by zostało uczynione, służy ogólnemu dobru, nawet gdyby obserwującym te zdarzenia wydawało się inaczej. Może to być zniszczenie niektórych dla dobra wielu. Ten fakt miał miejsce w przypadku wyniszczenia Kanaanitów, o których zepsuciu i demoralizacji mówi historia.

3. Łaska szczególna

Łaska szczególna jest łaską zbawiającą. Zbliża ona człowieka do Chrystusa (J 6,44), odnawia serce i uwalnia od panowania grzechu. Łaskę tę objawił Chrystus (J 1,17). W okresie starotestamentowym ludzie też bywali zbawieni przez łaskę, ale Chrystus objawił ją jako powszechną w okresie nowotestamentowym. Łaska ta jest „*niezasłużonym miłosierdziem i upodobaniem*” albo „*radowaniem się Bożym upodobaniem*”. Wyraża ona pragnienie Boga zmierzającego do zbawienia człowieka, określa Jego dążenie do zbawienia wszystkich, którzy przyjmą odkupienie dokonane przez naszego Pana Jezusa Chrystusa. Łaska zbawiająca jest całkowicie darem Bożym, nie wynika z ludzkich zasług, ale z odkupienia jakie jest w Chrystusie Jezusie - „*łaska zaś i prawda stała się przez Jezusa Chrystusa*” (J 1,17). Człowiek przyjmuje wszelkie dobrodziejstwa tej łaski tylko przez przyjęcie Chrystusa i tego, co Chrystus dokonał. „*A z jego pełni myśmy wszyscy wzięli, i to łaskę za łaską*” (J 1,16).

Zbawienie otrzymujemy bez żadnych zasług z naszej strony, bez jakichkolwiek dzieł sprawiedliwości, jakich może dokonać upadły człowiek: „*Albowiem łaską zbawieni jesteście przez wiarę, i to nie z was, Boży to dar*” (Ef 2,8). Jeśli człowiek w poszukiwaniu zbawienia myśli, że może do dokonanego dzieła Chrystusowego dodać coś ze swoich zasług, to takie mniemanie jest pomyłką. Galacjanie popełnili wielki błąd myśląc, że mogliby uczynić coś, czym by zasłużyli na „*usprawiedliwienie z zakonu*” (Gl 3,11). Apostoł uczył ich, że „*przez zakon nikt nie zostaje usprawiedliwiony przed Bogiem, to rzecz oczywista*”. List do Rzymian od rozdziału 3 podkreśla prawdę, że jesteśmy „*usprawiedliwieni darmo z łaski jego, przez odkupienie w Chrystusie Jezusie*” (Rz 3,24). Łaska jest cechą Boga, jednym z przymiotów Boskiej doskonałości. Wolna, nadrzędna, niezasłużona łaska Boża z miłości do człowieka grzesznego i winnego, objawia się w przebaczeniu grzechów i wybawieniu od kary wiecznej.

4. Łaska ogólna a zbawiająca

Łaska Boża jest ta sama, kiedy działa dla dobra człowieka lub dla jego zbawienia, chociaż jej funkcja bywa różna. Łaska zbawiająca ma na celu zbawienie człowieka, a nie na przykład karmienie ciała. Wola człowieka odgrywa tutaj ważną rolę. Zbawienie jest dla tego „*ktokolwiek by go pragnął*”.

Gdyby człowiek nie miał prawa wyboru czy przyjąć lub nie przyjąć Bożej łaski, oferowanej dla jego zbawienia, wola człowieka nie byłaby wolna. Kiedy to, co robimy, robimy pod przymusem, to nie ma wolności, jesteśmy sługami tego „*muszę*”. Jeśli zbawienie jest ofertą i apelem skierowanym do ludzkiej woli, to ta będąc wolną, podejmuje decyzję.

Gdy rozważamy łaskę jako niezasłużone miłosierdzie i dobroć Bożą, obejmującą bez zasług tych, którzy przyjmują jej błogosławieństwo, musimy wierzyć, że łaska, która może być nazwana ogólną (powszechną), jest generalna i materialna, podczas gdy łaska zbawiająca jest osobista i duchowa.

Skoro szatan jest bogiem świata i „*cały świat tkwi w złem*” (1 J 5,19), możemy zastanawiać się, dlaczego jednak znajdujemy w tym świecie dowody uprzejmości, prawdy, miłości i piękna. Po upadku człowieka, na ziemi spoczęto przekleństwo: „*ciernie i osty rodzić ci będzie*” (1 M 3,18). Człowiek jednak może radować się: „*...deszczem z nieba i czasem urodzajnym, napelniony pokarmem i radością serc*” (Dz 14,17). Zawdzięcza to łasce Bożej objawiającej się dla całej ludzkości; niewierzących jak i wierzących - „*...bo słońce Jego wschodzi nad złymi i dobrymi i deszcz spada na sprawiedliwych i niesprawiedliwych*” (Mt 5,45).

Talenty jakimi obdarowany jest człowiek i przywileje, którymi się raduje, są rezultatem tej łaski. Kiedy Izajasz widział Pana „*siedzącego na tronie*” usłyszał serafy śpiewające „*cała ziemia pełna jest jego chwały*” (Iz 6,1.2)

Obecność Boga objawia się przez łaskę, a nie tylko przez sąd: „*Otwierasz rękę swą nasycasz do woli wszystko, co żyje*” (Ps 145,16).

Fakty opisane w Biblii, jak np. „*Spójrzcie na ptaki niebieskie... a Ojciec wasz niebieski żywi je*”, jak również: „*Przypatrzcie się liliom polnym, jak rosną*” (Mt 6,26.28) potwierdzają troskę Boga o te najprostsze formy Jego stworzenia.

Powszechna łaska chroni ludzkie istoty. Wielu może powiedzieć o Bożej interwencji dla ich dobra, chociaż Go nie znali, ani nie służyli Mu. O tym fakcie wypowiedział się jeden z pisarzy: „*powszechna łaska obejmuje wszelkie dobrodziejstwa i przywileje, jakimi obdarowana jest ludzkość w swym naturalnym stanie*”.

5. Idee dotyczące łaski i wiary

Duże zainteresowanie teologów wzbudza stosunek ogólnej łaski do łaski zbawiającej, zastanawiają się oni nad tym, czy są one takie same, czy różne, czy ich dawcą jest Chrystus, czy Duch Święty, wreszcie czy wynikają one z dzieła Wszechmogącego Ojca, czy samego Chrystusa jako Odkupiciela.

Zwolennicy nauki Kalwina⁵, gdy chodzi o zbawienie, uznają powszechną łaskę za „*objawienie troski i planu Bożego dla całej ludzkości*”. Podkreślają oni również, iż ogólna łaska może być odrzucana i lekceważona. Łaska zbawiająca, według ich wiary, jest nie do odparcia przez tych, którzy są wybrani. Kiedy Bóg wyjdzie im naprzeciw, jeśli chodzi o zbawienie, są niejako zmuszeni do poddania się Jego woli.

Kalwin uważał, że istotnym osiągnięciem jakie wypracowuje w nas Duch Święty, jest wiara. Dzięki wierze pojmujemy i rozumiemy Chrystusa i Jego Królestwo. Wiara sama w sobie jest niezawodnym i pewnym przyjęciem tych bogactw, które są nam obiecane przez Boga.

W 1555 roku w Augsburgu, luteranie przyjęli następujący artykuł dotyczący wiary zbawiającej: „ludzie nie mogą być usprawiedliwieni przed Bogiem przez swoją własną moc, zasługi albo czyny, lecz usprawiedliwieni są darmo, przez Chrystusa, przez wiarę. Mogą wierzyć, że zostali przyjęci do społeczności oraz, że grzechy ich są przebaczone dzięki Chrystusowi, który przez swoją śmierć uczynił zadośćuczynienie za nasze grzechy. Tę wiarę uznaje Bóg za sprawiedliwość przed Nim”.

Luter⁶ uczył, że łaska jest wewnętrznym oświeceniem umysłu i rozpaleniem woli, dzięki czemu szukamy jedynie Boga, otrzymując jako rezultat łaski - miłość. Mówił on: „Ja przyjmuję łaskę jako upodobanie Boże, a nie kwalifikację duszy. Boża miłosierna wola została objawiona i ogłoszona przez Chrystusa, to jest łaska”

Melanchton⁷: „Łaska jest usunięciem grzechów, albo miłosierdziem obiecany przez Chrystusa i zawiera wdzięczne przyjęcie, któremu towarzyszy dar Ducha Świętego”.

Grzegorz Wielki⁸ pisał: „Bez łaski nie może być zbawienia. Jedynie łaska sprawia, że możemy pojąć dobro”. Grzegorz jednakże uczył, że dobro, jakie czynimy, pochodzi tak od Boga jak i z nas samych: z Boga przez łaskę, a z nas przez posłuszną wolną wolę. Również wiarę uznawał za rezultat łaski.

Arminianie⁹ utrzymywali, że jest bardzo mała różnica, albo i żadna, między łaską ogólną a zbawiającą. Bóg kieruje biegiem spraw dla dobra wszystkich i w pełni wpływa na zbawienie każdego. Ze zbawiającej łaski może skorzystać każdy człowiek. Duch pociąga, lecz człowiek musi się poddać.

Wierzmy, że Bóg jest zainteresowany całą ludzkością. Dlaczegoż mielibyśmy wierzyć, że wszystkie włosy jednego człowieka są policzone - a włosy drugiego - nie? Jeśli Bóg zważa na wróbelki, które są niższą formą Jego stworzenia, czyżby nie był zainteresowany człowiekiem stworzonym na Jego podobieństwo, choć jest „z ziemi, ziemski”.

Ulrich Zwüngli¹⁰ uważał, że wiara zasadza się na ufności w łaskę Bożą. Dla wierzącego wiara jest bogactwem, które odczuwa się w duszy tak, jak w ciele odczuwa się zdrowie. Duch Święty sprawia, że człowiek odczuwa prawdę Pisma Świętego i w ten sposób osiąga ufność w łaskę Bożą. To jest wiara. Działanie rozpoczęte w nas przez Ducha Świętego wzbogacone jest przez rodzące się z wiary dobre uczynki. Ponieważ Duch Święty budzi w wierzących to, co jest dobre, toteż właściwie nie potrzebują oni już zakonu. Przykład Jezusa Chrystusa pojawia się w miejsce zakonu. On kieruje i prowadzi. Dlatego wszyscy, którzy narodzeni są na nowo, słuchają Jego Słowa.

W ten sposób zakon jest wypełniany dobrowolnie, a nie pod przymusem. Odkupieńcze dzieło Chrystusa staje się naszym poprzez Jego stosunek do nas - przez naszą wiarę w Niego. Jeśli wierzymy w Pana Jezusa Chrystusa, On jest naszym prześlaniem, naszą doskonałością przed Bogiem, naszym zbawieniem, naszą zapłatą i odkupieniem. Ten, kto wierzy w Chrystusa, uznawany jest przed Bogiem za sprawiedliwego i dostępuje przebaczenia grzechów.

6. Zbawienie z wiary, nie z uczynków

Wysuwanie zastrzeżeń do poglądu, że zbawienie dokonuje się „przez wiarę” jest niesłuszne. Nie można także zaakceptować nauki, że zbawienie zależy od dobrych uczynków. Ten, kto przyjmuje zbawienie przez wiarę w Chrystusa, odwraca się od własnych zasług a przyjmuje Chrystusa jako jedyną zasługę. Boża obietnica mówi: „*Ktokolwiek wierzy we mnie, nie zginie na wieki*”. Ofiarowując nam dar swego Syna, Bóg oczekuje jedynie od człowieka, aby przyjął to, czego dokonał Chrystus: „*Którzykolwiek zaś go przyjęli, tym dał prawo stać się dziećmi Bożymi*” (J 1,12). W jaki inny sposób mogli go otrzymać, jeśli nie przez wiarę? „*A usprawiedliwienie, które jest z wiary, tak mówi: ...bo jeśli ustami swoimi wyznasz, że Jezus jest Panem i uwierzysz w sercu swoim, że Bóg wzbudził go z martwych, zbawiony będziesz. Albowiem sercem wierzy się ku usprawiedliwieniu, a ustami wyznaje się ku zbawieniu*” (Rz 10,6-10). Zbawienie dokonuje się przez całkowite poleganie na tym, co Chrystus wykonał za nas - „*Uwierz w Pana Jezusa a będziesz zbawiony ty i dom twój*” (Dz 16,31).

7. Życie chrześcijańskie życiem łaski

Od momentu zbawienia człowiek rozpoczął życie w wierze w łaskę Bożą. Konieczna jest więc ufność w łaskę w każdej fazie chrześcijańskiego życia - „*Wzrastajcie raczej w łasce i w poznaniu Pana naszego i Zbawiciela Jezusa Chrystusa*” (2 P 3,18). Owoc łaski można łatwo ujrzyć w następujących słowach: „*gdy tam przybył, ujrzał łaskę Bożą, uradował się...*” (Dz 11,23). Apollos „*gdy tam przybył, pomagał wielce tym, którzy dzięki łasce uwierzyli*” (Dz 18,27). Charakter i wartość ducha wierzącego mogą być mierzone przez przyjętą łaskę - „*a każdemu z nas dana została łaska według miary daru Chrystusowego*” (Ef 4,7).

Łaska jest wielkim nauczycielem prowadzącym do chrześcijańskich cnót - „*Albowiem objawiła się łaska Boża zbawienna dla wszystkich ludzi, nauczając nas, abyśmy wyrzekli się bezbożności i światowych pożądliwości, i na tym doczesnym świecie wstrzeźliwie, sprawiedliwie i pobożnie żyli*” (Tt 2,11.12). Niebezpieczne jest nauczanie, iż osoba raz zbawiona zostaje taką bezwzględnie zawsze: niezależnie od postępowania tylko dlatego, że Jezus już za wszystko zapłacił. Jest to nieporozumienie. Gdzie została darowana łaska, tam będzie rozkwitał z niej trwały chrześcijański charakter uświęconego życia. Nie oznacza to życia w stanie bezgrzeszności. Chrześcijanin uświadamia sobie prawdopodobieństwo grzechów popełnionych przez nieświadomość, które wymagają wyznania i odwrócenia się od win. Wie także, że może grzeszyć ulegając pokuszeniom.

Każdy zwyciężony przez grzech powinien uświadomić sobie, że „*jeśliby kto zgrzeszył, mamy Orędownika u Ojca, Jezusa Chrystusa, który jest sprawiedliwy*” (1 J 2,1). Dzieje się to za sprawą pośrednictwa Chrystusa i doskonałości Jego odkupienia - „*Jeśli wyznajemy grzechy swoje, wierny jest Bóg i sprawiedliwy i odpuści nam grzechy, i oczyści nas od wszelkiej nieprawości*” (1 J 1,9). Dla każdego szczerego serca istnieje możliwość upamiętania się i uzyskania przebaczenia. Nie mogą się jednak czuć bezpiecznymi ci, którzy kiedyś przyjęli Pana Jezusa jako swego Zbawiciela a teraz wybierają drogę niesprawiedliwości. Jakub ujął tę sytuację w następujących słowach: „*Tak i wiara, jeśli nie ma uczynków, martwa jest sama w sobie*” (Jk 2,2-17). Kiedy Abraham uwierzył Bogu, zaczął postępować jak wierzący. W ten sposób wiara została potwierdzona przez jego własne uczynki (Jk 2,2-14).

8. Wszelkie duchowe błogosławieństwa pochodzą z łaski

Duch Święty jest „*Duchem łaski*” (Hbr 10,29). Dzięki Niemu odkupienie i Boże błogosławieństwa nabyte przez krew Chrystusa są żywe i owocują w życiu człowieka. Chrystus nabył każde duchowe błogosławieństwo swoją krwią. Duch zaś daje nam to, co zostało nabyte już wcześniej. Włącza to w dar zbawienia - „...*lecz darem łaski Bożej jest żywot wieczny w Chrystusie Jezusie, Panu naszym*” (Rz 6,23).

Dary do służby określane są jako „*dary Ducha*” (1 Kor 12,4.9.28.31). Słowo przetłumaczone jako „*dar*” w Rz 6.23 odpowiada greckiemu słowu „*charis*”, a przetłumaczone jako „*dar*” w 1 Kor 12, odpowiada słowu „*charisma*”. Każde z tych słów oznacza: łaskę, upodobanie, uprzejmość.

9. Podsumowanie

Łaska jest podstawowym źródłem zbawienia i życia w społeczności z Bogiem. Umożliwia ona wszystkim ludziom skorzystanie z dzieła odkupienia. Każdy człowiek ma szansę skorzystania z Bożej oferty przyjęcia życia wiecznego.

W dziele zbawienia niewątpliwie ważną rolę odgrywa wola Boża. Jaka jest jej rola i współzależność z wolą człowieka będzie przedmiotem dalszych rozważań.

ROZDZIAŁ IV

WOLA BOŻA W ZBAWIENIU

1. Wybranie i przeznaczenie
2. Odkupienie dla wszystkich
3. Wybranie w Starym Testamencie
4. Wybranie w Nowym Testamencie
5. Cytaty Pisma Świętego dotyczące wybrania
6. Augustyn, ojciec doktryny ograniczonego odkupienia
7. Podsumowanie

1. Wybranie i przeznaczenie

„Wybranie” i „przeznaczenie” są to terminy biblijne. Nie wszystkie zagadnienia związane z życiem tych terminów w Piśmie Świętym są dla nas jasne. Istnieje pewna sfera tajemnicy dotycząca tych zagadnień. Biblia nie kładzie specjalnego nacisku na te tematy i nie będziemy w stanie w pełni ich rozwiązać i pojąć. Zapoznamy się tylko z pewnymi faktami, jakie podaje w tych sprawach Słowo Boże.

Bóg wybiera ludzi do społeczności z sobą. Człowiek znajdujący się w niewoli grzechu, sam nie potrafi wybrać Boga i Jego sprawiedliwości. Tylko moc Boża może wyzwolić człowieka (2 Kor 4,3.6).

Hebrajskie słowo oznaczające „wybranie” brzmi „*bachar*”. Słowo to użyte jest w Starym Testamencie 164 razy. Odnosi się ono do różnych osób i rzeczy, np. Saula (1 Sm 10,24), świątyni (2 Krn 7,16), Abrahama (Neh 9,7), głównie jednak do Izraela.

Słowo „wybranie” w Nowym Testamencie użyte jest około 50 razy. Wyraża się słowami greckimi: „*eklegoma*” - wybranie, „*ekloge*” - wybór, „*eklektos*” - ktoś wybrany. Na ogół wybranie ma na celu zwrócenie uwagi na tego, kto dokonuje wyboru, to jest na Boga. Wybranie rzadko przeciwstawiane jest potępieniu. Np. w Rz 9,10-13 jest mowa o wybraniu Jakuba na przywódcę. W Rz 9,17 czytamy o zatwardzeniu serca faraona, aby okazała się moc Boża i zostało rozśławione imię Pana.

W Nowym Testamencie wybranie dotyczy przeważnie Kościoła (Ef 1,3.4) i zwraca się tam uwagę na następujące fakty:

- a) wyboru dokonuje Bóg przez Jezusa Chrystusa (Jego dzieło).
- b) dokonało się ono przed założeniem świata,
- c) jego celem jest uświęcenie nas
- d) celu wybrania możemy nie osiągnąć (Rz 11,22), jesteśmy wezwani do umacniania wyboru (2 P 1,10). Wynika stąd wniosek, że wybranie dotyczy przede wszystkim stanu świętości. Świętość jest celem a nie podstawą wyboru (1 J 15,16; 2 Tm 3,5).

Bóg jest suwerenny. Według swojej woli stworzył On różnych ludzi (Rz 9,20-23). Człowiek też ma wolną wolę i może przeciwstawić się woli Bożej oraz dać odpór działaniu Ducha Świętego - np. Adam, Niniwa (2 Tm 2,19.20). Bóg przeznaczył wszystkich tych, którzy przyjęli Jego Syna jako Zbawiciela i Pana, do swojej wiecznej chwały, postanowił ich powołać i usprawiedliwić jako swój lud (kościół) (J 1,12; Rz 8,28-31; 1 P 1,19.20). Istnieje następujący Boży porządek dotyczący przeznaczenia:

- przewidzenie
- wybranie
- przeznaczenie

W dziele zbawienia można zauważyć rolę i odpowiedzialność człowieka oraz wybór Boga. W zakresie odpowiedzialności człowieka leży:

- a) zdawanie sobie sprawy, że Bóg oferuje zbawienie dla wszystkich ludzi,
- b) uświadamianie sobie, że zbawienie jest możliwe tylko dzięki ofierze Chrystusa,
- c) akceptacja ofiary Chrystusa i życie w wierze oraz naśladowanie Pana Jezusa.

Boży wybór jest dziełem Jego łaski, przez którą On dokonał wyboru do zbawienia tych, którzy zaakceptowali ofiarowane im zbawienie w Chrystusie. Ponieważ Bóg jest wszechwiedzący. On wiedział, kto przyjmie ofertę zbawienia i wytrwa w wierze - tych przeznaczył do swego Królestwa Wiecznego.

Są trzy szkoły mające odmienne poglądy na wybranie i przeznaczenie:

- a) Arminius'a¹²
- b) Barth'a¹¹
- c) Kalwina¹²

Poglądy arminian

A. Wybranie jest suwerennym dziełem Boga. Nie musiał On nikogo wybierać, wszyscy mogliby zostać potępieni z powodu grzechu.

B. Wybranie stało się „w Chrystusie”, ponieważ mogło ono dokonać się jedynie przez Jego zasługi.

C. Bóg wybrał tych, o których wiedział, że uwierzą (Rz 8,29.30; 1 P 1,1.2).

D. Jest zrozumiałe, że łaska Boża jest dla wszystkich ludzi i wszystkim umożliwia zaakceptowanie Pana Jezusa Chrystusa. Bóg wiedział jednak kto przyjmie łaskę, a kto ją odrzuci.

Poglądy Barth'a

Według Barth'a¹¹ przeznaczenie ma podwójny wydźwięk:

- Chrystus był przeznaczony, aby pójść na Golgotę i równocześnie tam został odrzucony,
- wszyscy mogą być wybrani i zbawieni, chociaż nie wszyscy o tym wiedzą.

Poglądy Kalwina

Kalwin Jan¹² uważał, że pierwszym, najważniejszym obowiązkiem człowieka jest czynienie woli Bożej. Po upadku człowiek nie mógł się z tego obowiązku wywiązać. Wszyscy jesteśmy potępieni. Dopiero Chrystus odkupił wybranych, którzy żyją przez wiarę w Niego i są teraz zdolni do wypełnienia woli Bożej. Bóg dokonał wybrania zupełnie bezwarunkowo - wybrał z miłości, nie stawiając warunków wybrania. Wybrał pewną liczbę ludzi nie kierując się ich zasługami (a więc nie patrzył na to, czy będą posiadali wiarę). Z tego rozumowania wynika, że niemożliwe jest, aby ktoś został pozbawiony łaski, jeżeli był przeznaczony do zbawienia. Poglądy te nie uwzględniają wolnej woli człowieka

2. Odkupienie dla wszystkich

W tekstach Biblii dotyczących zbawienia powtarza się słowo „każdy” - „*Aby każdy, kto weń wierzy, nie zginął, ale miał Żywot wieczny*” (J 3,15), „*Syna swego jednorodzonego dał, aby każdy, kto weń wierzy nie zginął, ale miał Żywot wieczny*” (J 3,16), „*Aby świat był zbawiony przez niego*” (J 3,17). Te wersety wskazują na powszechność usprawiedliwienia przez wiarę. Trudno w nich znaleźć potwierdzenie dla wiary w ograniczone odkupienie, które obejmuje tylko wybranych. Nie można mówić, iż odkupienie było niewystarczające dla wszystkich, że Duch pracuje tylko z wybranymi, którzy zostali powołani przez Boży wyrok, a nie działa w innych, ponieważ zostali przeznaczeni na potępienie.

Apostoł Paweł, którego uważa się za głównego wyraziciela ograniczonego odkupienia, jest wyrazicielem powszechnej łaski - „*Który chce, aby wszyscy ludzie byli zbawieni i doszli do poznania prawdy, który siebie samego złożył jako okup za wszystkich, aby o tym świadczono we właściwym czasie*” (1 Tm 2,4.6). Jan Chrzciciel powiedział o Jezusie: „*Oto Baranek Boży, który gładzi grzechy świata*” (J 1,29) Jezus rzekł: „*Nie przyszedłem bowiem sądzić świat, ale świat zbawić*” (J 12,47). „*A zatem, jak przez upadek jednego człowieka przyszło potępienie na wszystkich ludzi, tak też przez dzieło usprawiedliwienia jednego przyszło dla wszystkich ludzi usprawiedliwienie ku żywotowi*” (Rz 5,18). „*...aby z łaski Bożej zakosztował śmierci za każdego*” (Hbr 2,9). Są to niektóre z wersetów Pisma Świętego mówiące o tym, że odkupienie jest

powszechne w swoim zasięgu i działaniu. Głoszenie, że powołanie obejmuje tylko wybraną grupę spośród ludzkości, nie zgadza się z prawdami stwierdzonymi uprzednio.

W Starym Testamencie powołanie ograniczone było do jednego narodu, najpierw wybranego, potem powołanego. W Nowym Testamencie powołanie jest powszechne dla wszystkich ludzi, najpierw powołanych, a potem wybranych

3. Wybranie w Starym Testamencie

Bóg wybrał Izraelitów jako szczególny naród. Byli oni narodem wybranym, zostali powołani do realizowania zaszczytnych celów. Między innymi celem ich było:

- 1) przygotowanie warunków, aby świat mógł przyjąć Zbawiciela,
- 2) objawienie prawdy Bożej zawartej w Piśmie Świętym. Czytamy bowiem: „*Czymże tedy góruje Żyd? Albo co za pożytek jest z obrzezania? Wielki pod każdym względem. Przede wszystkim ten, że im zostały powierzone wyrocznie Boże*” (Rz 3,1).

Chociaż zostali wybrani, aby stać się narodem wyróżnionym, kiedy opuścili Boga, zostali poddani Jego sądowi. Rozdziały w Rz 9-11 napisane zostały celem wyjaśnienia, że chociaż Izrael był narodem wybranym, to jednak z powodu niewiary został odłączony, aby poganie mogli zostać wszczępieni w jego miejsce i otrzymać duchowe błogosławieństwa w Chrystusie. Istnieje różnica między Izraelem według ciała, naturalnym pokoleniem Abrahama, a Izraelem, który przez wiarę jest duchowym potomstwem Abrahama. Poganie, którzy wierzą, są również duchowym nasieniem Abrahama.

4. Wybranie w Nowym Testamencie

Powołanie Izraela dotyczyło nacji z niej przyszedł na świat Zbawiciel. Zbawiciel oferuje zbawienie dla osób indywidualnych i narodów. Oferta zbawienia głoszona jest przez Ducha - za pośrednictwem kościoła chrześcijańskiego. Jest ona skierowana przez Ducha Łaski do wszystkich. Wszyscy którzy ją przyjmują są zbawieni, lecz może ona być odrzucona przez niewiarę. (Zwróć uwagę na zaproszenie w Dz 13,39.40, a następnie na ostrzeżenie w wierszach 41 i 42).

Ewangelia Chrystusowa jest „...*mocą Bożą ku zbawieniu każdemu, kto wierzy, Żydowi najpierw, potem Grekowi*” (Rz 1,16). Jej celem jest „...*przywieść do posłuszeństwa wiary wszystkie narody*” (Rz 1,5). Wybrani, to ci, którzy przyjęli łaskę Bożą w Panu naszym Jezusie Chrystusie i zostali usprawiedliwieni przez Boga - „*Któż będzie oskarżał wybranych Bożych? Przecież Bóg usprawiedliwia*” (Rz 8,33).

Będąc wybranymi przez wiarę - napominani są, aby przyoblekli się „*jako wybrani Boży*” we wszelkie cnoty chrześcijańskie (Kl 3,12) i czynili „*starania, aby powołanie swoje i wybranie umocnić*” (2 P 1,10), dodając do wiary te różnorodne cnoty, o jakich mówi 2 P 1,5-8.10 i uważali na ostrzeżenia. „*Kto ich bowiem nie ma, ten jest ślepy, krótko wzroczny i zapomniał, że został oczyszczony z dawniejszych grzechów swoich*” (2 P 1,9). Osoba, która zapomniała, że była oczyszczona ze swoich starych grzechów, to ta, która była zbawiona, lecz teraz odpadła od łaski.

Jeśli Bóg „*nie oszczędził gałęzi naturalnych (narodu wybranego, Izraela), nie oszczędzi też ciebie*” (Rz 11,21). Niektórzy próbowali odnieść te słowa do przywilejów wszystkich pogan, a nie tylko do zbawionych. Jakież nie zbawiony poganin jest „*wszczepiony przeciwko naturze do korzenia i tustości prawdziwego drzewa oliwnego?*” O jakim nie zbawionym poganinie można by powiedzieć - ale ty wiarą stoisz? Kto to jest „ty”, który stoisz wiarą, a do kogo pisze Paweł - czy są to wierzący w Rzymie, czy niewierzący Rzymianie? Ci, do których owo pismo było adresowane,

byli wierzącymi - „*Bo jak i wy byliście niegdyś nieposłuszni Bogu, a teraz dostąpiliście miłosierdzia z powodu ich nieposłuszeństwa*” (Rz 11,30) „*Przeto pamiętajcie o tym, że wy, niegdyś poganie w ciele, ... byliście w tym czasie bez Chrystusa, dalecy od społeczności izraelskiej i obcy przymierzom, zawierającym obietnicę, nie mający nadziei i bez Boga na świecie. Ale teraz wy, którzyście niegdyś byli dalecy, staliście się w Chrystusie Jezusie bliscy przez krew Chrystusową*” (Ef 2,11-13).

Piotr, którego listy mówią wiele o przywilejach wybrania, nie wymienia przywileju, który zapewniałby niemożliwość odpadnięcia. Mówi, co następuje: „*Dlatego bracia, tym więcej dołóżcie starań, aby powołanie swoje i wybranie umocnić; czyniąc to bowiem nigdy się nie potkniecie*” (2 P 1,10). Paweł zaś pisze: „*Poddawajcie sami siebie próbie, czy trwacie w wierze, doświadczajcie siebie; albo czy nie wiecie o sobie, że Jezus Chrystus jest w was? Chyba żeście próby nie przeszli*” (2 Kor 13,5).

5. Cytaty Pisma Świętego dotyczące wybrania

Niektórzy błędnie wyjaśniają problem upadku tych, którzy zostali wybrani. Według nich ostrzeżenie podane w Hbr 6,4-6 dotyczy wierzących Żydów, którzy zachwiali się w wierze w Pana Jezusa Chrystusa, po uprzednim dojściu tylko do progu zbawienia, pomimo, że Duch Święty prowadził, oświecał i przekonywał ich.

Niektórzy uważają, że osoby te były tylko „*oświecone*”, chociaż to samo słowo przetłumaczone jako „*oświecenie*” odnosi się do zbawionych w Hbr 10,32, gdzie czytamy: „*Przypomnijcie sobie dni poprzednie, kiedyście po swym oświeceniu wytrwali w licznych zmaganiach z utrapieniami*”.

Byli oni również „*uczestnikami Ducha Świętego*”. „*Uczestnicy*” jest tłumaczeniem słowa „*metochos*” oznaczającego „*branie udziału*”, „*uczestniczenie w...*” - „*...współuczestnicy powołania niebieskiego*” (Hbr 3,1). „*Staliśmy się bowiem współuczestnikami Chrystusa, jeśli tylko aż do końca zachowamy niewzruszenie ufność.*” (Hbr 3,14). I znowu: „*A jeśli jesteście bez karania, które jest udziałem wszystkich*”. Być uczestnikiem, znaczy „*dzielić się*”, „*trzymać*”, „*być partnerem*”. Jest jasne, że ci wierzący byli tymi, którzy otrzymali Ducha Świętego. Oni „*zakosztowali niebiańskiego daru*”. Czy można powiedzieć, że to znaczy, iż nie uczestniczyli w ewangelii łaski? Tak samo moglibyśmy powiedzieć, że „*Jezus nigdy nie umarł*”, a tylko „*zakosztował śmierci za każdego*”, inaczej - był jej blisko, aby zakosztować, lecz nie przeżył faktycznej śmierci. Z kolei można myśleć, że „*zakosztujcie i zobaczcie jak dobry jest Pan*” oznacza: „*spróbujcie troszeczkę, lecz nie wchodźcie w głębię i pełnię dobrodziejstwa*”.

Oni zakosztowali również „*mocy wieku przyszłego*”; Ich przeżycie jest dobrze wyrażone w Ef 1,13.14: „*W nim wy, którzy usłyszeliście Słowo Prawdy, ewangelię zbawienia waszego, i uwierzyli w niego, zostaliście zapieczętowani obiecany Duchem Świętym, który jest rękojmą dziedzictwa naszego, aż nastąpi odkupienie własności Bożej, ku uwielbieniu chwały jego*”.

Przysłowie: „*Jak pies wraca do tego, co zwymiotował, tak głupiec powtarza swoje głupstwa*” (Prz 26,11) użyte jest przez Piotra jako ostrzeżenie przeciwko odwracaniu się od Boga po poznaniu łaski zbawiennej (2 P 2,22). Zwróć uwagę na osoby, o których jest mowa w drugim Liście Piotra 2,20: „*jeśli bowiem przez poznanie Pana i Zbawiciela Jezusa Chrystusa wyzwolili się od brudów świata, lecz potem znowu w nie uwikłani, dają im się opanować, to stan ich ostateczny jest gorszy niż poprzedni. Lepiej byłoby bowiem dla nich nie poznać drogi sprawiedliwości, niż poznawszy ją, odwrócić się od danego im świętego przykazania*” (2 P 2,20.21). Słowo „*poznać*”; które tutaj jest użyte, pochodzi od „*epiginosko*”, co oznacza: „*wiedzieć o tym*”, „*w pełni wiedzieć*”. Użyte jest w Kl 1,6, gdy chodzi o ewangelię „*...które was doszło; tak dzieje się to zarówno na całym świecie,*

jak i pośród was od tego dnia, kiedyście usłyszeli i poznali łaskę Bożą wprowadzie i wydaje ono owoc i rośnie” (Kl 1,6).

Poznanie w 2 P 2,20, to „epignosis” - co oznacza „pełne poznanie”. Możemy znaleźć je w 1 P 1,2: „*Łaska i pokój niech się wam rozmnożą przez poznanie Boga i Jezusa naszego Pana*”. W Ef 1,17 Paweł modli się, aby Bóg dał wierzącym ten sam rodzaj wiedzy (poznania). Dlaczego więc w 2 P 2,20-22 przysłowie dotyczące „*świni umytej*” i „*psa*” mogłoby mieć inne znaczenie i odnosić się do czegoś innego, niż to, że zostali obmyci ze swoich grzechów przez odkupienie Chrystusowe, a potem zwrócili się znów do tego świata? Ci, którzy uniknęli brudu świata, dostąpili tego, ponieważ żyli w doskonałej społeczności z Panem Jezusem Chrystusem.

Symbolika winnego krzewu i latorośli (J 15,1-6) według niektórych oznacza, że bezowocne latorośle będą przedwcześnie zabrane przez Boga do nieba, podczas gdy ludzie zostający w pogardzie dla ich bezpłodności przedstawieni są jako zbierający takie latorośle w wiązki pogardy i palący je, względnie okazujący im swoje lekceważenie. Nie możemy zgodzić się z tym stanowiskiem, a w szczególności, że zabranie do nieba oznacza oddzielenie od Chrystusa (Flp 1,23).

Wszyscy muszą przyznać, że przecież ta bezowocna gałązka była niegdyś częścią winnego krzewu i miała w sobie życie. To podobieństwo nie może mówić o duszy wziętej do nieba. Dotyczy ono przynoszenia owocu sprawiedliwości przez społeczność z Chrystusem. Znaczenie symbolu odczytujemy następująco: jeśli przez społeczność z Chrystusem przynosimy owoc, jest to rezultat tej społeczności, a gdy owocu nie przyniesiemy, nasza społeczność z Nim będzie całkowicie zerwana i naszym przeznaczeniem będzie zniszczenie. Jest to lekcja o przynoszeniu owocu Ducha, ostrzeżenie przeciwko przynoszeniu uczynków ciała (Gl 5,17-23). „*Według Ducha postępujcie, a nie będziecie pobłażali żądzy cielesnej*” (Gl 5,16). Jest to ostrzeżenie dla tych, którzy zaprzestali chodzić w Duchu, a wybrali pobłażanie ciała, „*uczynkom ciała*” oraz sprowadzają na siebie potępienie - „*ci, którzy te rzeczy czynią, Królestwu Bożego nie odziedziczą*” (Gl 5,21). Jest straszną rzeczą, kiedy Boże ostrzeżenia są odrzucane lub ulega wypaczeniu ich odpowiednie znaczenie w celu utrzymania własnych poglądów.

6. Augustyn¹³ - Ojciec doktryny ograniczonego odkupienia

Do czasów Augustyna społeczność chrześcijańska nie знаła innego wybrania i przeznaczenia jak tylko uzależnione od akceptacji ofiary Chrystusa przez człowieka. Augustyn opierając swoje doktryny na nauce grzechu pierworodnego twierdził, że ludzkość była całkiem pozbawiona zrozumienia. Dlatego zbawienie jest jedynie i absolutnie z łaski i bez ludzkiej współpracy. Uczył on, że wyroki Boże decydują o dokładnej liczbie tych, którzy otrzymują łaskę konieczną do rozpoczęcia i przetrwania do końca. Można powiedzieć, że jedynie dla tych zmarł Zbawiciel.

Tak Luter jak i Melancton byli początkowo wyznawcami przeznaczenia na wołanie ewangelii, lecz obaj stopniowo zmodyfikowali swoje poglądy, a w końcu odwołali je. Luter powiedział, że predestynacja nie ma być głoszona jako tajemnica rady Bożej, lecz ma być analizowana w świetle objawionego Słowa Bożego.

7. Podsumowanie

Słowo prowadzi nas do Chrystusa. Lecz Jezus woła wszystkich grzeszników do siebie i obiecuje im odpocznienie, chce aby wszyscy ludzie przyszli do Niego i poddali się, by mogli otrzymać pomoc oraz zbawienie. Prawdziwa doktryna predestynacji może być rozpatrywana w świetle ewangelii Chrystusowej. Wynika z niej, że wszyscy popadli w niewiarę, ale Bóg zmiłował się nad wszystkimi, i że On nie chce, aby ktokolwiek zginął, ale raczej aby wszyscy nawrócili się i wierzyli

ewangelii. Bóg przygotował i zrealizował potężne dzieło zbawienia. To dzieło może człowiekowi przynieść upragnione życie wieczne jeżeli odpowie on na Bożą ofertę upamiętaniem się i wiarą.

Rozdział V

Definicja zbawienia

1. Co obejmuje zbawienie
2. Dzieło Boże
3. Głoszenie zbawienia
4. Duch Święty w zbawieniu
5. Pewność zbawienia
6. Podsumowanie

1. Co obejmuje zbawienie

Zbawienie to szerokie pojęcie obejmujące wszystko, co zawiera się w greckim słowie „sozo”. W jego zakres wchodzi: wybawienie, bezpieczeństwo, zachowanie, zdrowie, odnowienie i uzdrowienie. Zbawienie rozpoczyna się w duszy (Mk 16,16), zaś pełnię swą osiągnie w momencie przeniesienia nas do chwały Bożej: „*Którzy mocą Bożą strzeżeni jesteście przez wiarę w zbawienie, przygotowane do objawienia się w czasie ostatecznym*” (1 P 1,5).

Być zbawionym, to znaczy być uwolnionym od przekleństwa zakonu (Gl 3,13), od gniewu Bożego (1 Ts 5,9) i od zatracenia wiecznego (2 Ts 1,9). Byliśmy zgubieni, lecz teraz jesteśmy zbawieni; byliśmy związani, lecz teraz jesteśmy wolni: byliśmy potępieni, lecz teraz jesteśmy wolni od potępienia.

W zbawieniu zaznacza się wyraźnie element współpracy Boga i człowieka, chociaż w procesie zbawienia Boże działanie jest niewspółmiernie większe od roli, jaką odgrywa człowiek. Prawdę tę obrazuje zestawienie: Boża łaska, wiara człowieka i dobre uczynki człowieka, pochodzące od Boga.

Niektóre dzieła należą do sfery ponadczasowej, tzn. od wieczności w przeszłości, do wieczności przyszłej i należą tu:

- wybranie i przeznaczenie (wieczność przeszła).
- życie w chwale Bożej (wieczność przyszła).

ZBAWIENIE rozpatrywać należy jako proces ciągły; od chwili nawrócenia do jego pełnego urzeczywistnienia (osiągnięcia), bo - „*Kto wytrwa do końca, zbawiony będzie*” (Mt 24,13).

Niektóre elementy zbawienia występują jednocześnie, jak na przykład nawrócenie, odrodzenie, usprawiedliwienie i usynowienie.

W zbawieniu można wyróżnić elementy, które w pewnym stopniu zależą od człowieka, a są to UPAMIĘTANIE I WIARA. Inne w całości dokonuje Bóg. Wystarczy tylko ludzka akceptacja i przyjęcie łaski a Bóg je realizuje. Są to: ODRODZENIE; USPRAWIEDLIWIENIE i USYNOWIENIE. Wytrwanie na drodze do zbawienia zależy od ŻYCIA W POŚWIĘCENIU. Ostatecznym celem zbawienia jest ŻYCIE WIECZNE W BOŻEJ CHWALE.

2. Dzieło Boże

Jesteśmy zbawieni, ponieważ sprawił to Bóg dla naszego dobra. Zbawienie to wolny dar Boży wypływający z łaski Pana naszego Jezusa Chrystusa (Rz 5,16; Ef 2,8).

Zbawienie jest to owoc Bożej miłości - „*Albowiem tak Bóg umiłował świat, że Syna swego jednorodzonego dał...*” (J 3,16). Ma ono na celu umożliwić nam upodobnienie się do obrazu Jego Syna (Rz 8,29), abyśmy mogli zostać współdziedzicami Królestwa Bożego (Rz 8,17), żyć i radować się w nieskończonej i błogosławionej wieczności, o której nie mamy nawet wyobrażenia - „*Przeto, jak nosiliśmy obraz ziemskiego człowieka, tak będziemy też nosili obraz niebieskiego człowieka*” (1 Kor 15,49). Mamy też znaleźć się w tym samym stanie, jak nasz uwielbiony Odkupiciel (1 J 3,2), „*aby okazać w przyszłych wiekach nadzwyczajne bogactwo łaski swojej w dobroci wobec nas w Chrystusie Jezusie*” (Ef 2,7).

3. Głoszenie zbawienia

Aby umożliwić ludziom przyjęcie zbawienia, Jezus pozostawił Kościołowi polecenie: „*Idźcie na cały świat głosząc ewangelię wszystkiemu stworzeniu*” (Mk 16,15). Ewangelia powinna więc być głoszona w taki sposób, aby wszyscy mogli ją zrozumieć. Ona jest Bożym środkiem obdarzania

wiarą zbawiającą. W Biblii czytamy: „*Wiara tedy jest ze słuchania, a słuchanie przez Słowo Chrystusowe*” (Rz 10,17).

Głosząc ewangelię należy zapraszać do jej przyjęcia. Człowiek grzeszny musi upamiętać się i uwierzyć w odpuszczenie grzechów, o czym mówi nam poniższy werset: „*począwszy od Jerozolimy w imię Jego ma być głoszone wszystkim narodom upamiętanie dla odpuszczenia grzechów*” (Łk 24,47). Jak długo istnieje ludzkość, ewangelia powinna być głoszona w świecie, gdyż łaska jest ofertą Bożej miłości dla całego świata (J 3,16). „*A Duch i oblubienica mówią: Przyjdź! A ten, kto słyszy, niech powie: Przyjdź! A ten, kto pragnie, niech przychodzi, a kto chce, niech darmo weźmie wodę życia*” (Obj 22,17).

4. Duch Święty w zbawieniu

Ze Słowa Bożego dowiadujemy się, że:

Duch Święty, jako „*Duch łaski*” (Hbr 10,19,29), jest inicjatorem każdego odruchu ludzkiej duszy w kierunku zbawienia.

Jako obiekt Bożej łaski człowiek jest osobą wolną i odpowiedzialną za swój los. Jako upadły, jest on całkowicie zniewolony grzechem, uświadamia sobie jednak, że grzech jest obcy jego pierwotnej naturze. Człowiek w takim stanie może znajdować się pod wpływem Ducha Świętego, który chce mu pomóc w podjęciu decyzji o uwolnieniu się z grzechów i poddaniu Bogu. Duch usiłuje działać dla dobra człowieka, jednak człowiek musi z własnej woli przyjąć zbawienie (1 Ts 1,6; 2,13; Kl 1,6; 2 Kor 6,1).

Zbawienie można osiągnąć jedynie przez dostosowanie się do wymagań Boga.

Pan Jezus Chrystus jako Odkupiciel ludzkości, umożliwił ludziom dostąpienia zbawienia przez oddanie siebie w miejsce grzeszników: Duch Święty, jako Osoba Boska przyszedł, aby objawić nam dzieło Chrystusa wskazując nam na odkupienie, które Zbawiciel dokonał swoją własną krwią.

Jezus mówił o Duchu Świętym, że: „*On, gdy przyjdzie, przekona świat o grzechu, o sprawiedliwości i o sądzie*” (J 16,8). On także świadczyć będzie wraz z duchem ludzkim dając pewność zbawienia (Rz 8,16); On zamieszkuje w wierzącym sercu (J 14,17); On staje się dla wierzącego nauczycielem rzeczy duchowych (J 14,26) świadcząc o Chrystusie (J 15,26). On jest „*Duchem Prawdy*” pochodzącym od Boga Ojca. Stwierdzenie, że On „*pochodzi*” zawiera w sobie pojęcie życia i ruchu. On „*przychodzi*”, „*świadczy*”, „*odnawia*”. On także „*naucza*”. Wierzący odczuwa Jego żywą obecność i odbiera impulsy, jakie On wysyła, a które zachęcają do zainteresowania się rzeczami duchowymi.

Chrześcijaństwo żyje. Martwe formy czynią religię martwą. Chrystus przyszedł „*abyśmy żywot mieli i obfitowaliśmy*” (J 10,10). Duch Święty przychodzi pobudzać to życie. Kiedy Duch przychodzi do ludzkiej duszy, chce wprowadzać ją we wszelką prawdę (J 16,13). Piłat pytał: „*Co to jest prawda?*” Jezus mówił: „*Jam jest droga i prawda i żywot*” (J 14,6). Wprowadzając nas we wszelką prawdę Duch objawia dzieło Chrystusa tym, którzy należą do Niego (J 16,15). Osiągnięcie najwyższego stanu duchowości jest uświadomieniem sobie, że mieszka „*Chrystus w was, nadzieja chwaty*” (Kl 1,27).

5. Pewność zbawienia

Wierzący powinni posiadać pewność zbawienia¹⁴ Jeżeli to przekonanie opiera się na obietnicach Bożych, to wiara taka jest zgodna z prawdą. Pan Jezus powiedział: „*Kto wierzy we mnie, ma żywot wieczny*” (J 6,47). Poddając w wątpliwość obietnice Boże podważamy charakter samego Boga. Mówią o tym następujące słowa: „*Kto wierzy w Syna Bożego, ma świadectwo w sobie.*

Kto nie wierzy w Boga, uczynił go kłamcą, gdyż nie uwierzył świadectwu, które Bóg złożył o Synu swoim” (1 J 5,10). Poddawanie w wątpliwość Słowa Bożego, przyjmowanie tylko małej części tego, co On nam daje, jest największym grzechem. Gdy ktoś w płomiennych słowach mówi lub pisze obiecując to, co przechodzi nasze wyobrażenie, skłonni jesteśmy powiedzieć: „*Za dobre to, aby było prawdziwe*”. Jest to nasza naturalna reakcja, gdyż człowiek jest ograniczony w swych możliwościach i zawodny. Bóg jednak jest święty i sprawiedliwy we wszystkich poczynaniach, niezmienny w swoim charakterze. Właściwą więc reakcją jest wierzenie Bogu, odrzucenie wątpliwości w każdą z Jego obietnic. Jakże wzruszające są słowa Zbawiciela. „*Niechaj się nie trwoży serce wasze; wiercie w Boga i we mnie wiercie! W domu Ojca mego wiele jest mieszkań; gdyby było inaczej, byłbym wam powiedział. Idę przygotować wam miejsce. A jeśli pójdę i przygotuję wam miejsce, przyjdę znowu i wezmę was do siebie, abyście gdzie ja jestem i wy byli*” (J 14.1-3).

Pismo Święte zostało właściwie napisane po to, abyśmy wiedzieli, mieli pewność. Nie wystarczy przypuszczać, czy mieć nadzieję. Bóg chce, abyśmy byli absolutnie pewni swojego zbawienia. On chce obdarzyć nas tą pewnością, która daje pokój serca; pragnie utwierdzić nas w poczuciu słuszności wybranej drogi: „*To napisałem wam, którzy wierzycie w imię Syna Bożego, abyście wiedzieli, że macie żywot wieczny*” (1 J 5,13).

Apostoł Paweł w następujących tekstach wyraźnie mówi o pewności swojego zbawienia: „*Wiem komu zawierzylem i pewien jestem tego, że On mocen jest zachować to, co mi powierzono, do owego dnia*” (2 Tm 1,12); „*Albowiem jestem tego pewien, że ani śmierć, ani życie, ani aniołowie, ani potęgi niebieskie, ani terażniejszość, ani przyszłość, ani moce, ani wysokość, ani głębokość, ani żadne inne stworzenie nie zdoła nas odłączyć od miłości Bożej, która jest w Chrystusie Jezusie, Panu naszym*” (Rz 8,38.39). W jaki sposób można zdobyć taką pewność? Wiara opiera się na Bożych obietnicach, odwołuje do Jego niezmiennego charakteru i potwierdza się w Jego łasce okazanej oddaniem na ofiarę krzyżową Pana Jezusa Chrystusa.

6. Podsumowanie

Bóg zrealizował swój wielki plan zbawienia. Teraz oczekuje na reakcję człowieka, która pozwoliłaby Mu w życiu każdej osoby osiągnąć zamierzony cel, którym jest doprowadzenie do wiecznej społeczności z Nim. W dzieło zbawienia włączony jest Duch Święty, który przekonuje nas i zachęca do pozytywnej odpowiedzi na Boże wezwanie. Kto zaakceptował Bożą łaskę otrzymuje pewność zbawienia i jest włączony do współpracy z Bogiem w celu rozpowszechniania dobrej nowiny o Królestwie Bożym. Wstępem do tej służby jest nawrócenie.

Rozdział VI

NAWRÓCENIE PRZEZ UPAMIĘTANIE I WIARĘ

1. Nawrócenie
2. Charakterystyka upamiętania
3. Środki powodujące upamiętanie
4. Owoc upamiętania
5. Wiara
6. Źródło wiary
7. Podsumowanie

1. Nawrócenie

Nawrócenie, to słowo często używane w Piśmie Świętym. Kiedy Paweł i Barnaba wrócili do Jerozolimy po zakończeniu misji między poganami „opowiadali o nawróceniu pogan” (Dz 15,3). W ewangelii czytamy: „Jeśli się nie nawrócicie i nie staniecie jak dzieci, nie wejdzicie do Królestwa Niebios” (Mt 18,3). Piotr powiedział: „Przeto upamiętajcie się i nawróćcie...” (Dz 3,19), zaś Jakub: „Niech wie, że ten, kto nawróci grzesznika z błędnej drogi jego, wybawi duszę jego od śmierci i zakryje mnóstwo grzechów” (Jk 5,20). U Jakuba słowo „nawrócić” oznacza „zawrócić człowieka z dotychczasowej drogi”, „zmienić jego kurs”. Piotr napominał słuchających go, aby nawrócili się po to, by mogły zostać wymazane ich grzechy. Wynika stąd, że nawrócenie człowieka jest aktem powodowanym przez Ducha Świętego i inne środki łaski, w którym po upamiętaniu lub inaczej - po okazaniu żalu za grzechy, człowiek odwraca się od grzechu ku Bogu. Nawrócenie jest rezultatem upamiętania się i prowadzi do odrodzenia. Często używane jest to słowo w tym samym znaczeniu co zbawienie. W takim właśnie znaczeniu apostoł Paweł oznajmił o nawróceniu pogan. Miał on na myśli fakt, że poganie odwrócili się od grzechu, przyjęli Chrystusa i ewangelię. Częścią modlitwy Dawida były słowa: „Przestępców będę nauczał dróg twoich i grzesznicy nawrócą się do ciebie” (Ps 51,15).

Nawrócenie jest aktem, w którym dusza odwraca się albo zostaje nawrócona od grzechu do Boga, aby dostąpić przyjęcia przez wiarę w Chrystusa. Są to drzwi wiodące do wszelkich błogosławieństw wierzącego - przebaczenia, usprawiedliwienia, odrodzenia itd. (1 Ts 1,9; 1 P 2,25) - dokonywanych przez Boga (Tr 5,21) i przy współdziałaniu człowieka (Ez 33,11; Mt 13,15). Nawrócenie jest także zwróceniem się od ciemności do światłości (Dz 26,18) i od błędu swoich własnych dróg (Jk 5,20; Dz 3,26).

Biblijne NAWRÓCENIE to akt odwrócenia się od grzechów i oddania się Panu Jezusowi Chrystusowi w celu otrzymania przebaczenia grzechów i wybawienia od grzesznego życia.

Biblijne nawrócenie należy - odróżnić od nawrócenia w ogóle, które występuje w różnych sferach życia (zmiana poglądów politycznych, denominacji, mentalności, moralności itp.). Słowo nawrócenie oznacza odwrócenie i zmianę. Chociaż nawrócenie obejmuje zmianę moralną i intelektualną, to wychodzi ono jednak szerzej poza te problemy. Ogarnia bowiem całą ludzką istotę. Nawrócenie dotyczy zmian w ludzkim duchu, woli, pragnieniach, sposobie życia i poglądach na życie. Po nawróceniu widzi się życie z zupełnie innej strony. Osoba nawrócona odwraca się od Królestwa Ciemności do Królestwa Światłości.

Wezwanie do nawrócenia się, bez rozważenia kim jesteśmy i zrozumienia swych błędów nie przy nosi właściwego skutku. Ktoś jednak może patrzeć na siebie i uświadamiać sobie swój stan, nawet go określać, ale równocześnie nie dostrzega mocy Bożej, która może go zmienić. Są grupy ludzi, które stale na nowo wyznają swoje dawne uchybienia i sięgają coraz głębiej i głębiej w przeszłość. Cel może być dobry, ale droga niewłaściwa. Powinniśmy wiedzieć, że jeżeli już raz uznaliśmy zło przeszłych grzechów, wyznaliśmy je, to ono odchodzi od nas na zawsze. Te grzechy są już przebaczone i zapomniane (Hbr 8,12). Diabeł chce nam przypominać stale nasze grzechy i spowodować niezrozumienie nauki biblijnej. Niektórzy uważają, że można nawracać się wiele razy. Jest prawdą, że w naszym duchowym życiu wraz ze wzrostem następują stałe zmiany, odwracamy się od wielu spraw, z których osądza nas Duch Święty. Jednakże nawrócenie i przyjęcie zbawienia jest zasadniczym, jednorazowym i ostatecznym aktem.

Musimy zwracać uwagę na to, aby koncentrować się nie tylko na zewnętrznych znamionach nawrócenia. One mają być tylko przejawem tego, co dokonało się wewnątrz. To właśnie wewnętrzne przeżycia uzewnętrzniają się w postępowaniu.

Upamiętanie i wiara to dwa podstawowe elementy nawrócenia. Upamiętanie polega na odwróceniu się od grzechów. Jej wynikiem jest smutek z powodu popełnionych grzechów, który prowadzi pod krzyż. Tam człowiek nie stara się usprawiedliwiać, ale przyznaje się, że był istotnie przeciwnikiem Boga.

Wiara mówi o pozytywnym działaniu człowieka, który zwraca się do Boga. Patrząc na Boga i Jego Słowo człowiek ufa, że krzyż stał się sposobem uwolnienia od grzechów. Powierza wówczas swój los i życie Bogu. Kiedy człowiek upamiętał się i uwierzył mówimy, że się nawrócił. Nawrócony otrzymuje świadomość przebaczenia grzechów zgodnie z werselem: „*Jeśli wyznajemy grzechy swoje, wierny jest Bóg i sprawiedliwy i odpuści nam grzechy i oczyści nas od wszelkiej nieprawości*” (1 J 1,9).

Nawrócenie można rozpatrywać w trzech aspektach: intelektualnym, emocjonalnym i woli. Podczas nawrócenia człowiek:

- a) analizuje swoje dotychczasowe życie i uświadamia sobie swój grzeszny stan - jest to działanie intelektu.
- b) żałuje, że popełniał grzechy (przeżycie) i akceptuje prawdę, że ofiara Chrystusa została poniesiona za niego (akceptacja) dzieje się to w sferze uczuć.
- c) decyduje się, aby być posłusznym Bogu (decyzja) i powierza swoje życie Bogu (zaufanie) jest to działanie woli.

ASPEKTY NAWRÓCENIA:

1. Człowiek musi sobie uświadomić, że jest zgubiony (Rz 3,23; Ps 51,5.6; Ez 36,31).	U P A M	POZNANIE	W	1. Człowiek musi wiedzieć o Bożym lekarstwie na grzech (Rz 10,13-17; Ps 9,10; Flp 3,8).
2. Człowiek musi przeżyć żal za popełnione grzechy (złamane serce) (Jr 3,21; Ps 51,19; 2 Kor 7,10).	I E T A	AKCEPTACJA	I A R	2. Człowiek musi odczuć pociąg do Pana Jezusa i zaakceptować Jego prawdy (J 4,42; 1 Ts 2,13).
3. Człowiek musi odwrócić się od grzesznych dróg (Ez 14,6; Dz 26,18; 2 Kor 7,11).	N I E	DECYZJA ZAUFIANIE	A	3. Człowiek musi nawrócić się do Pana Jezusa Chrystusa polegając tylko na Nim (Dz 16,31; 15,11; Flp 3,9).

Rozważając sprawę nawrócenia należy zauważyć, że bardzo niebezpieczne jest twierdzenie, że przeżycia weryfikują prawdę (wpływ egzystencjalizmu). Według tego poglądu przeżycia osobiste mają największe znaczenie. Prawdą jest, że one pomagają, ale przecież miliony ludzi pozostaje w fałszywych religiach i także ma pewne przeżycia. Przeżycia te nie dowodzą jednak prawdy, ale muszą być konfrontowane z Biblią. Nie możemy przyjmować, że nasze przeżycia są wskaźnikiem rozstrzygającym o tym, co jest fałszem, a co jest prawdą. Nie możemy oceniać wartości nawrócenia bez przeanalizowania go w świetle Słowa Bożego. Słowo Boże jest dla nas podstawowym autorytetem.

Słowa odnoszące się do „nawrócenia” i „zmiany” w Starym i Nowym Testamencie zawierają tę samą treść. W języku hebrajskim dla określenia nawrócenia używane jest słowo „szub” (czytaj szuw). W języku greckim nawrócenie określane jest słowami:

- „**strepho**” - nawrócony (Mt 18,3).
- „**epistrepho**” - nawrócić się do... (czasownik).

- „**epistrephe**” - nawrócenie (rzeczownik), włącza element upamiętania i wiary.

W Biblii te słowa nie zawsze użyte są w znaczeniu religijnym (J 21,20). Przeważnie jednak dotyczą one nawrócenia w sensie religijnym i tak np.:

- Saul został zmieniony w innego człowieka (1 Sm 10,6).
- Piotr wzywał ludzi do upamiętania i nawrócenia się, by grzechy ich zostały wymazane (Dz 3,19),
- Pan Jezus Chrystus mówił, że jeżeli brat zgrzeszy, upamięta się i odwróci od grzechu, należy mu wybaczyć (Mt 18,15).

2. Charakterystyka upamiętania się

Krokiem poprzedzającym upamiętanie się jest przekonanie o grzechu, które budzi się w nas pod wpływem działania Ducha Świętego. Bez tego przekonania i pociągania do Boga nie byłoby upamiętania się, a bez upamiętania się nie ma zbawienia.

Po zmartwychwstaniu Jezus przekazał uczniom swoje wielkie posłannictwo. Mówiło ono, że „ma być głoszone wszystkim narodom upamiętanie dla odpuszczenia grzechów” (Łk 24,47). Jan Chrzciciel, poprzednik Chrystusa, swoją usługę Słowem skoncentrował na sprawie upamiętania się (Łk 3,8). Służba samego Jezusa także rozpoczęła się głoszeniem potrzeby upamiętania - „*Odtąd począł Jezus kazać i mówić: upamiętajcie się, przybliżyło się bowiem Królestwo Niebios*” (Mt 4,17).

Kazanie Piotra w Dzień Pięćdziesiąty brzmiało: „*Upamiętajcie się i niechaj się każdy z was da ochrzcić w imię Jezusa Chrystusa na odpuszczenie grzechów waszych...*” (Dz 2,38). Paweł również, podkreślał potrzebę upamiętania się, mówiąc: „*Bóg wprawdzie puszczał płazem czasy niewiedzy, teraz jednak wzywa wszędzie wszystkich ludzi, aby się upamiętali*” (Dz 17,30).

Niektórym wydaje się, że upamiętanie się jest przeżyciem czysto emocjonalnym, wyrażonym w obfitych łzach i wielkim stresie uczuciowym. Ale nie zawsze tak jest. Słowo „*upamiętanie*” pochodzi od greckiego słowa „*metanoia*”, które utworzone jest od przyimka „*meta*”, co oznacza „*przejsście*” lub „*zmianę*” i „*nous*” - „*umysł*”. Dosłownie więc „*upamiętanie*” jest „*zmianą sposobu myślenia*”. Lecz „*myślenie*” (umysł) dotyczy wewnętrznej istoty - intelektu, uczuć i woli.

Upamiętanie obejmuje zatem zmianę sposobu myślenia:

- o sobie, bowiem nie dostrzegaliśmy swego beznadziejnego, grzesznego stanu.
- o grzechu, który był lekceważony i oceniany zbyt nisko.
- o Bogu, którego panowanie nie było respektowane, a nawet było ignorowane.

Gdy zrozumiemy swój stan i przeżyjemy żal, to za tym, jako akceptacja pragnień, intelektu i uczuć, pójdzie akcja woli.

Poglądy dotyczące upamiętania krystalizowały się w ciągu wieków. Kiedy Marcin Luter nie znając znaczenia oryginalnego wyrażenia w języku greckim, uświadomił sobie prawdziwe znaczenie upamiętania się, dyskutował ze swym przyjacielem Melanchtonem nad słowem łacińskim jakiego użył Hieronim¹⁵, jako odpowiednika słowa „*metanoia*”, mianowicie „*poenitentia*” - skrucha, zawstydzenie; łacińskie „*poena*” znaczy „*kara, pokuta, odszkodowanie*”... Melanchton wskazał swemu przyjacielowi, że prawdziwe znaczenie słowa to „*zmienić umysł*” oraz, że Hieronim zniekształcił znaczenie tego słowa w tłumaczeniu Biblii na łacinę. Jaka wielką tragedią było to niewłaściwe tłumaczenie. Następstwem tego faktu stały się takie uczynki jak: kary, powtarzanie modlitw, a wszystko to zupełnie daremnie.

Zmiana sposobu myślenia powoduje smutek z powodu grzechu oraz pragnienie i decyzję porzucenia go - „*Albowiem smutek, który jest według Boga, sprawia upamiętanie ku zbawieniu i nikt go nie żałuje*” (2 Kor 7,10).

Upamiętanie się obejmuje intelekt, uczucia i wolę. W Mt 21,29-30 zostało przedstawione, iż w akcie upamiętania aktywny jest intelekt. Syn, który odpowiedział ojcu „nie chcę” - „później upamiętał się i poszedł”. Nie możemy zapominać o tym, że jego serce wzruszyło się żalem dlatego, bo odmówił posłuszeństwa ojcu. Należy jednak podkreślić fakt, że odmienił swoje myśli decydując się słuchać ojca.

Podczas upamiętania uczucia są tak zaangażowane, jak to zostało pokazane w osobie celnika, który poszedł modlić się do świątyni: „*A celnik stanął z daleka i nie śmiał nawet oczu podnieść ku niebu, lecz bił się w pierś swoją, mówiąc: Boże bądź miłosierny mnie grzesznemu*” (Łk 18,13).

Zaangażowanie woli w upamiętanie ukazane jest w historii syna marnotrawnego w momencie, kiedy podjął decyzję i powiedział: „*Wstanę i pójdę do ojca mego*” (Łk 15,18).

Wraz z upamiętaniem następuje wyznanie grzechów Bogu, odwrócenie się od nich (Iz 55,7) i zwrócenie się do Pana. (Zwróć uwagę na wpływ ewangelii na Tesaloniczan - „*Jak nawróciliście się od bałwanów do Boga*” (1 Ts 1,9).

3. Środki powodujące upamiętanie

Aby doprowadzić do upamiętania, konieczne są następujące elementy:

- a) świadkowie Chrystusa, np: tacy jak Paweł - „*śługa i świadek*”, którego celem było „*... otworzyć ich oczy, odwrócić od ciemności do światłości i od władzy szatana do Boga, aby dostąpili odpuszczenia grzechów*” (Dz 26,18).
- b) Słowo Boże (Dz 2,37-41).
- c) poznanie, że upamiętanie otwiera „*drzwi*” do społeczności z Bogiem - „*Tak więc i poganom dał Bóg upamiętanie ku żywotowi*” (Dz 11,18).

Kto świadczy, powinien modlić się do Boga, aby błogosławił jego słowa (2 Tm 2,25). Jeżeli ufamy Bogu, możemy być pewni skuteczności Jego Słowa.

Bóg może także użyć innych sposobów powodujących upamiętanie, np. doświadczenia, o których czytamy: „*Wszystkich, których miłuję, karzę i smagam*” (Obj 3,19).

4. Owoc upamiętania się

Całe niebo raduje się, gdy grzesznik upamiętuje się. „*Większa będzie radość w niebie z jednego grzesznika, który upamięta się...*”. „*Taka, mówię wam, jest radość wśród aniołów Bożych nad jednym grzesznikiem, który się upamięta*” (Łk 15,7.10).

Upamiętanie się otwiera drogę na przyjęcie Ducha Świętego. Cudowne rzeczy miały miejsce w Dzień Pięćdziesiąty. Po wezwaniu do upamiętania, Piotr mówił: „*otrzymacie dar Ducha Świętego*” (Dz 2,38). Obietnica ta nie była ograniczona do dnia Pięćdziesiątego. Była to obietnica dla wszystkich wieków: obejmowała obecnych tam Żydów, ich dzieci, przyszłe generacje i „*tych, którzy są daleko*”, co oznaczało pogan, nie było w niej żadnego ograniczenia „*Ilu ich Pan nasz Bóg powoła*”. Upamiętanie jest drzwiami, które otwierają drogę do każdego chrześcijańskiego błogosławieństwa.

Restytucja, czyli zadość uczynienie (wyrównanie tego, co komuś zabraliśmy, naprawienie krzywd) jest dowodem upamiętania się. W Starym Testamencie pojęcie restytucji występuje w 2 M 22,1; 3 M 6,5; 4 M 5,6.7. W Nowym Testamencie w przypadku Zacheusza (Łk 17,8). Restytucja nie

zbawia, jest tylko dowodem, że odrzucamy stare drogi postępowania i potwierdzeniem decyzji powrotu do Boga.

5. Wiara

Dla chrześcijaństwa wiara ma fundamentalne znaczenie z następujących względów:

1) centralną sprawą chrześcijaństwa jest problem zbawienia. Biblia jasno stwierdza, że zbawienie otrzymujemy przez wiarę (Dz 16,31; J 3,16). Wiara określa nasze ostateczne przeznaczenie. Ktoś może nie wierzyć w życie wieczne, ale ten jego pogląd (niewiara) jest także wiarą w brak takiego życia.

Jeżeli pozostanie w tym przekonaniu, nigdy nie będzie miał życia wiecznego z Bogiem. Stanie się mu według jego negatywnej wiary.

2) Wiarą przyjmujemy istnienie Boga i Jego działalność (Hbr 11,6). Egzystencja Boga nie może być w pełni udowodniona doświadczalnie. Istnienie Boga nie może być przedmiotem badań empirycznych. Możemy mieć osobiste przeżycia łączności z Bogiem, które są dla nas potwierdzeniem, że On istnieje.

Jednak takie przeżycia nie są jeszcze naukowym dowodem. Miliony ludzi mogą mieć podobne przeżycia, co nie dowodzi istnienia Boga w sensie naukowym. Są jednak pewne racjonalne, chociaż nie naukowe dowody, które pomagają nam wierzyć. W ogólnym ujęciu są to następujące dowody:

- **kosmologiczny:** greckie „kosmos” - „świat”, „logia” - „słowa, rozprawa”. Wszystko, co egzystuje musi mieć swój początek, ktoś musiał dać początek wszystkiemu, jest nim Bóg.

- **teologiczny:** greckie „telos” - „koniec, cel” Porządek i przeznaczenie we wszechświecie ujawnia działanie mądrej i inteligentnej osoby.

- **ontologiczny:** greckie słowo „ontos” - „istnienie, egzystencja”. Wiara w istnienie doskonalej istoty jest oznaką, że musi taka istnieć, a jest nią Bóg.

- **antropologiczny:** greckie „antropos” - „człowiek”. Powszechnie człowiek intuicyjnie wierzy w Boga i to dowodzi Jego istnienia.

- **moralny:** człowiek jest świadomy moralnego prawa niezależnie od środowiska, w którym żyje, odczucia te musiał ktoś dać człowiekowi - dawcą tym jest Bóg.

- **zgodności:** wiara w Boga najlepiej pozwala wyjaśnić wszystkie fakty związane z życiem. Każda filozofia i świeckie poglądy opierają się na pewnych założeniach, które nie są udowodnione. Tak jest nawet w empirycznych naukach. Również i w religii egzystencja Boga jest aktem wiary.

3) Bez wiary - nie można podobać się Bogu Przypuśćmy, że opowiadasz komuś coś o sobie, a ten drugi ci nie wierzy. Jak się czujesz? Gdy Bóg mówi nam o sobie, a my Mu nie wierzymy i zaprzeczamy - jakie On może mieć odczucie?

4) Nasze działanie, przynajmniej w części, określane jest przez to, w co wierzymy. Jeżeli człowiek wierzy w istnienie Boga, który wszystko widzi i słyszy, wtedy będzie starał się tak działać, aby Mu się podobać.

WIARA to akt dobrowolny, każdy musi ją wyrazić osobiście. Polega ona na tym, że wierzący powierza swoje potrzeby Bogu i kieruje się w życiu Jego wolą, ufając Mu.

W Starym Testamencie wiara rozumiana jest jako reakcja człowieka na uprzednie działanie Boga. Obejmuje całą sferę narodowego i indywidualnego życia Izraela. Wiara znalazła swój najmocniejszy wyraz w groźbie utraty życia za niewiarę. Z drugiej strony Bóg stale udzielał

ludziom nowej siły do wiary i życia. Wiara stawała się źródłem żywej ufności i społeczności między świadomymi, moralnymi i wolnymi istotami.

W Nowym Testamencie dla określenia wiary użyte jest greckie słowo „*pistis*”, co oznacza „*główne, mocne przekonanie, przekonanie bazujące na słuchaniu*”. W klasycznej grece słowo to nie miało religijnego wydźwięku. Jednak Nowy Testament używa przeważnie tego rzeczownika w rozumieniu religijnym, czasownikowa forma tego słowa prawie zawsze używana jest w znaczeniu religijnym. Czasami słowo „wiara” odnosi się do treści tego, w co wierzymy (Obj 2,13). Jednakże słowo „wiara” najczęściej odnosi się do akceptowania Bożej prawdy i wypełniania jej.

Jest także wiara, która nie ma znaczenia religijnego, lecz ogólne, np. wierzenie ludziom, bankom itp. Jest także wiara intelektualna i historyczna. Taką też wiarę mają nawet demony (Mk 1,24; Dz 16,17; Jk 2,19).

Wiara prowadząca do życia wiecznego jest wiarą zbawiającą. Tę wiarę muszą posiadać osoby, które upamiętują się i oddają się Panu Jezusowi jako Zbawicielowi. Język grecki rozumie wiarę zbawiającą jako uwierzenie w kogoś. Wiara zbawiająca to ufność Jezusowi. Zbawienie nie przychodzi z jakiejś nieokreślonej wiary. Wiara sama w sobie nie zbawia, ale zbawia jedynie wiara w Chrystusa. Rezultatem wiary zbawiającej jest wiara żywa kontynuowana przez posłuszeństwo prawu Bożemu i Jego celom (Gl 2,20) Jej wynikiem jest życie wieczne (Mt 25,23). Kontrastem wiary żywej jest wiara martwa. Martwa wiara to taka, która była zbawiającą, względnie żywą, ale zanikła w skutek nie przynoszenia dobrych owoców (Jk 2,26). Wiara martwa prowadzi do potępienia (Mt 25,30).

Wielu ludzi nie posiadających wiary czyni dobre uczynki. Ich działalność jest przejawem ogólnej łaski Bożej. Osoby posiadające żywą wiarę czynią dobre uczynki, które są owocem żywotności wiary oraz posłuszeństwa Bogu. Niekiedy wierzący mogą się zachwiać, jednak skała pod ich nogami, jaką jest wiara w Pana Jezusa, pozostaje niewzruszona.

6. Źródło wiary

Wiarę można rozpatrywać z Bożego i ludzkiego punktu widzenia. Z Bożego punktu jest ona darem Bożym (Rz 12,3; 2 P 1,1).

Czytamy w ewangelii: „*Nikt nie może przyjść do mnie, jeżeli go nie pociągnie Ojciec*” (J 6,44). W Liście do Hebrajczyków z kolei czytamy: „*...patrząc na Jezusa, sprawcę i dokończyciela wiary*” (Hbr 12,2).

Nie możemy jednak biernie oczekiwać aż wiara nas nawiedzi. Fakt, że Pismo Święte poleca nam wierzyć, mówi o drugiej stronie zagadnienia. Posiadamy zdolność do zaufania komuś. Gdy uwaga zostaje skierowana na Słowo Boże i zaczynamy ufać Bogu, otrzymujemy wiarę (Rz 10,17; Dz 4,4) Na nas spoczywa obowiązek czytania i studiowania Pisma Świętego, którego realizacja powoduje pojawienie się i wzrost wiary.

7. Podsumowanie

Odpowiedzią człowieka na łaskę i odkupieńcze dzieło Chrystusa powinno być upamiętanie się od grzechów i wiara w oczyszczającą moc krwi Chrystusa. Ten akt zwany jest nawróceniem, bowiem włącza on i decyzję o rozpoczęciu nowego życia opartego na społeczności z Bogiem, przynosi człowiekowi potężną zmianę wnętrza duchowego. Ta zmiana jest odrodzeniem i kolejnym błogosławieństwem wynikającym z dzieła zbawienia.

Rozdział VII

ODRODZENIE

1. Potrzeba odrodzenia
2. Środki prowadzące do odrodzenia
3. Czym jest odrodzenie
4. Biblijne nazwy odrodzenia
5. Błędne koncepcje dotyczące odrodzenia
6. Stara i nowa natura
7. Odrodzenie uczniów Pańskich
8. Dowody i rezultaty odrodzenia
9. Podsumowanie

1. Potrzeba odrodzenia

W związku z upadkiem pierwszego człowieka Adama, wszyscy ludzie z natury stali się grzesznikami i dziećmi gniewu (Ef 2,3). Ludzie utracili swoją pierwotną Bożą naturę, a posiadają własną, grzeszną, ludzką naturę. Poza tym grzech spowodował poniższe następstwa:

- a) Cały świat został zdeprawowany i skażony. Tak, jak jedna kropla trucizny w szklance zatruwa całą zawartość, tak człowiek został zatruty grzesznością (Prz 5,12-21).
- b) Człowiek umarł duchowo. Umarł dla Boga i utonął „w grzechach i upadkach”, ponieważ został odseparowany od Niego (Ef 2,1-5; Kl 2,13). Człowiek w stanie śmierci duchowej nazwany jest „starym człowiekiem”, lub „żyjącym według ciała”, w którym nie mieszka już dobro (Rz 7,18). Taki człowiek utracił zdolność nawiązania społeczności z Bogiem. Wszystkie przeżycia jego starej natury są całkowicie przeciwne świętej naturze Boga.
- c) Intelkt człowieka uległ ograniczeniu. Jednak mimo upadku człowiek nie przestał być najważniejszym stworzeniem Bożym. Nadal nosi cząstkę wyobrażenia Bożego i jest miniaturą wielkiego Stworzyciela. Przez upadek człowiek nie zatracił swoich zdolności poznawania i rozumienia. Uświadamia sobie to, że nie może osiągnąć pełnego poznania („wiem, że nic nie wiem”). Są fakty, których człowiek nie potrafi prawidłowo zinterpretować, tak więc rozwija własną filozofię życia, często wyłączając z niej Boga, względnie wypaczając poglądy o Bogu, sposobie Jego czczenia i służenia Jemu (Rz 1,18-32).

Biblia mówi, że wszyscy ludzie potrzebują odrodzenia, nawet ci, którzy uważani są za sprawiedliwych, np. bogaty książę (Łk 18,18-25), Nikodem (J 3,1-21), etiopski dworzanin (Dz 18,26-38), Korneliusz (Dz 10). Trudno jest przekonać ludzi o grzechu, szczególnie tych, którzy czują się „sprawiedliwymi”. Dlatego tak bardzo ważne jest działanie Ducha Świętego, który spełnia tę funkcję (J 16,8-11).

Fizyczna natura człowieka została także unieszczęśliwiona przez choroby, niemoce i śmierć. Wszystko to jest rezultatem grzechu. Stąd natura człowieka potrzebuje zmiany. Ludzkie instynkty zostały wypaczone.

Ponieważ Bóg jest czysty i święty, musimy stać się podobnymi do Niego, abyśmy mogli wrócić do społeczności z Nim (Ps 24,3,4; Hbr 12,14). Celem odrodzenia jest więc doprowadzenie człowieka do takiego stanu, aby mógł odzyskać społeczność z Bogiem.

2. Środki prowadzące do odrodzenia

Ludzie sami widzą potrzebę zmiany natury człowieka i w tym celu stosują własne środki. Niektórzy uważają, że przez kształcenie i podnoszenie kultury można zmienić człowieka. Nauka oświeca nasz intelekt, rozszerza poglądy, koryguje fałszywe pojęcia i praktyki. Jednak to nie zbliża do Boga. Chociaż, dwudziesty wiek to wiek nauki, przyniósł on jednak dwie wojny światowe i najbardziej niewybredne akty demoralizacji. Akty te inicjowane były niestety przez ludzi najbardziej wykształconych.

Inni uważają, że przez przynależność do kościoła i praktyki religijne można zmienić naturę ludzką. Jednak doświadczenie wykazało, że ceremonie nie zmieniają człowieka.

Wewnętrzny stan człowieka nie może ulec także zmianie przez dobre uczynki lub przez akty sprawiedliwości. Żydzi współcześni Chrystusowi przypuszczali, że ich pobożność lub rytuały obmywania zapewniają im duchową czystość. Jezus powiedział, że to, co wychodzi na zewnątrz, pochodzi z serca człowieka i to go kała (Mk 7,20-23). Nie ma znaczenia jak długo będzie obmywać

się zgniłe wewnątrz jabłko. Pozostaje ono zawsze wewnątrz zgniłe. Tak wygląda przed Bogiem człowiek, który pragnie oczyścić się przez dobre uczynki (Mt 23,27).

Dzieła odrodzenia może jedynie dokonać Bóg. W dzieło to zaangażowane są wszystkie Osoby Trójcy (J 3,6; 1 Kor 15,57; Jk 1,18). Aby Bóg mógł dokonać odrodzenia natury, oprócz zgody człowieka wymagane jest, aby stał się on jak dziecko. Musi stać się ufnym i szczerym, co wyraża się przez wiarę w Słowo Boże i istotne pragnienie przyjęcia Pana Jezusa.

3. Czym jest odrodzenie?

Odrodzenie duchowe jest przemianą ludzkiego życia pod wpływem działania Ducha Świętego, która powoduje, że człowiek staje się nowym stworzeniem (2 Kor 5,17).

Odrodzenie jest „zrodzeniem z wody i z Ducha”. Bez tego aktu człowiek „nie może wejść do Królestwa Bożego” (J 3,5).

Woda mówi o oczyszczeniu i przebaczeniu nam grzechów, bowiem „*Chrystus umiłował Kościół i wydał zań samego siebie, aby go uświęcić, oczyściwszy go kąpielą wodną przez słowo*” (Ef 5,25.26). Duch Święty to Osoba urzeczywistniająca odrodzenie, dlatego Pan mówi o zrodzeniu z Ducha. Jego istotą jest moc i podtrzymywanie życia, w momencie nawrócenia wyposaża nas w siłę, abyśmy mogli stać się nowym stworzeniem. Inaczej mówiąc w ludzką istotę wchodzi życie Boże i czyni ją „uczestnikiem boskiej natury” (2 P 1,4).

Aktywnym środkiem prowadzącym do odrodzenia jeśli również Pismo Święte, ponieważ człowiek jest „*jako odrodzony nie z nasienia skazitelnego, ale nieskazitelnego, przez Słowo Boże, które żyje i trwa*” (1 P 1,23).

W procesie odrodzenia umysł zostaje skierowany ku rzeczom Bożym, wierzący otrzymuje „*umysł Chrystusowy*” (1 Kor 2,16). Odrodzony człowiek raduje się „*radością Bożą*” i miłuje rzeczy, które przedtem nienawidził, a nie znosi grzechu, który dotychczas miłował. Wola zostaje tak odnowiona, że człowiek podejmuje decyzje zgodnie z wolą Bożą i porzuca drogi, które odwodziły go od Boga.

Odrodzenie przejawia się w natychmiastowej zmianie natury człowieka. Obejmuje ono sferę duchową, intelektualną, moralną i emocjonalną. Jest aktem Bożym, dzięki któremu w człowieka zostają wszczepione zasady nowego życia, a usposobienie duszy zostaje uświęcone. Reasumując należy stwierdzić że:

ODRODZENIE jest zmianą natury osoby nawracającej się, dokonywaną w sposób natychmiastowy i nadprzyrodzony przez Ducha Świętego.

Zmiana ta nie ma charakteru zmiany ewolucyjnej, ale natychmiastowej (Ez 37,10). Jest ona tajemniczą pracą Ducha Świętego, dokonującą się w chwili nawrócenia. Zwróćmy uwagę na kilka wersetów, które naświetlają to zagadnienie: „*Ten to Duch świadczy wespół z duchem naszym, że dziećmi Bożymi jesteśmy*” (Rz 8,16). „*Jeśli zaś kto nie ma Ducha Chrystusowego, ten nie jest jego*” (Rz 8,9) „*Tak więc, jeśli kto jest w Chrystusie, nowym jest stworzeniem; stare przeminęło, oto wszystko stało się nowe*” (2 Kor 5,17).

Odrodzenie jest to:

1) powołanie do społeczności z Chrystusem - „*Wierny jest Bóg, który was powołał do społeczności Syna swego Jezusa Chrystusa, Pana naszego*” (1 Kor 1,9).

2) dziedziczenie błogosławieństwa - „*...gdyż na to powołani zostaliście, abyście odziedziczyli błogosławieństwo*” (1 P 3,9).

3) powołanie do świętości - „*Albowiem nie powołał nas Bóg do nieczystości, ale do uświęcenia*” (1 Ts 4,7).

4) powołanie do wolności - „*Bo wy do wolności powołani zostaliście, bracia: tylko pod pozorem tej wolności nie pobbłajzajcie ciała, ale służcie jedni drugim w miłości*” (Gl 5,13).

5) powołanie do pokoju - „*...gdyż do pokoju powołał was Bóg*” (1 Kor 7,15),

6) powołanie do wiecznego życia - „*...uchwyć się żywota wiecznego, do którego też zostałeś powołany...*” (1 Tm 6,12).

Tak więc odrodzenie jest owocem wyboru człowieka, który chce współpracować z Bogiem poprzez środki prawdy i „*Ducha Prawdy*”. Człowiek odrodzony jest przyrównany do budynku (duchowego) (Ef 2,20-22), do łatorośli na krzewie winnym (J 15,1-10), do członka ciała, którego głową jest Jezus Chrystus (Ef 1,22.23).

4. Biblijne nazwy odrodzenia

Najczęściej ludzi odrodzonych nazywa się „*znowu narodzonymi*”, albo „*narodzonymi z góry*”. Samo słowo „*odrodzenie*” użyte jest w Nowym Testamencie dwukrotnie: Mt 19,28 i Tt 3,5. Jednak problem odrodzenia poruszany jest w wielu księgach, a w szczególności w pismach apostoła Jana. Odrodzenie to coś więcej, niż odnowienie. Obejmuje ono bowiem także odtworzenie ducha i przygotowuje go do społeczności z Bogiem. Osoba, która przeżywa odrodzenie, jest zrodzona lub spłodzona przez Boga. Tę myśl podkreśla nie tylko Nowy Testament, ale również i Stary Testament. Wśród rabinów była rozpowszechniona koncepcja o nowonarodzeniu nawracających się na judaizm. Prozelici byli traktowani jako dzieci nowo narodzone. Między nawróceniem i odrodzeniem są następujące różnice i podobieństwa:

Nawrócenie

- 1) Zwrot człowieka ku Bogu
- 2) Pierwszy ruch ku nowemu życiu

Odrodzenie

- 1) Boże działanie w duszy
- 2) Wstęp do nowego życia

Słowo Boże dla odrodzenia używa różnorodnych nazw. Oto przykłady:

a) J 1,13	- narodzeni z Boga, co podkreśla wagę woli Bożej,
b) J 3,3	- narodzeni na nowo, aby zobaczyli Królestwo Boże,
c) J 3,3	- narodzeni z wody i z ducha, aby weszli do Królestwa,
d) J 3,7.8	- narodzeni z Ducha, co podkreśla rolę Ducha Świętego,
e) 1 P 1,3	- odrodzeni, by posiadać żywą nadzieję,
f) 1 J 2,29	- narodzeni z Niego do czynienia sprawiedliwości,
g) 1 J 3,9; 5,18	- narodzeni z Boga, aby unikali grzechu,
h) 1 J 4,7; 5,1	- narodzeni z Boga, aby miłowali braci.

Odrodzenie jest ważną biblijną ideą. Mówi o czymś nowym, co dokonuje się w ludzkiej istocie.

Warto zauważyć, że odrodzenie:

- a) pochodzi od wiecznego Boga.
- b) realizuje się w ziemskim życiu.
- c) wprowadza nas do życia wiecznego w Królestwie Bożym (J 5,24).

Porównajmy narodzenie cielesne z narodzeniem duchowym:

Narodzenie cielesne

- a) z grzesznych rodziców
- b) ze skazitelnego nasienia
- c) z ciała
- d) do niewoli szatana
- e) jako obiekt gniewu Bożego

Narodzenie duchowe

- a) z Boga
- b) z nieskazitelnego nasienia
- c) z Ducha
- d) do wolności w Jezusie
- e) jako obiekt miłości Bożej

5. Błędne koncepcje dotyczące odrodzenia

A. Niektórzy uważają, że odrodzenie jest takim samym aktem, co chrzest wodny, względnie, że przeżywa się go podczas chrztu wodnego. Naturalnie, ten pogląd utrzymują ci, którzy chrzczą dzieci. Niektórzy uczą, że podczas chrztu człowiek zostaje uwolniony od upadków. Grzechy, które popełniane są po chrzcie, usuwa udział w sakramentach kościoła: głównie przez spowiedź i komunię. Inni uważają, że chrzest wiary jest absolutnie potrzebny do odrodzenia. Twierdzą, że od zesłania Ducha Świętego nikt nie może być zbawiony, jeżeli nie został ochrzczony (1 P 3,21).

Jest prawdą że zgodnie z rozkazem Pana Jezusa Chrystusa powinniśmy praktykować chrzest wiary. Jest on świadectwem tego, co już wcześniej dokonało się w sercu nawróconego. Każda doktryna musi być analizowana w świetle całego Pisma Świętego. Biblia wyraźnie naucza, że wstępnymi warunkami chrztu jest wiara i upamiętanie (Rz i Gl). Nie wynika z Biblii, aby warunkiem odrodzenia był chrzest. Woda w Piśmie Świętym ma różne znaczenia. W świątyni izraelskiej woda była związana z oczyszczeniem. Jezus mówiąc o wodzie na pewno myślał o oczyszczeniu z grzechów i ofiarowaniu nowego życia przez Ducha Świętego. Paweł pisze o obmyciu (kąpieli) odrodzenia w Liście do Tytusa 3,5. Piotr w swoim liście nie ma na myśli zewnętrznego aktu, ale to, co chrzest obrazuje (1 P 3,21).

B. Niektórzy uważają, że odrodzenie czyni człowieka doskonałym. Myślą, że natychmiast porzuca on stare drogi i staje się wolny od wszelkich dawnych przyzwyczajzeń. Moment odrodzenia to początek drogi do doskonałości. Należy jednak pamiętać, że jeśli doprowadzamy kogoś do przyjęcia Pana Jezusa, to jest on dopiero niemowlęciem. Taki człowiek musi rosnąć, aby osiągnąć dojrzałość duchową.

6. Stara i nowa natura

Istnieją dwie koncepcje odnośnie funkcjonowania starej i nowej natury po przeżyciu odrodzenia.

Pierwsza koncepcja to twierdzenie, że istnieje w życiu odrodzonego człowieka walka starej i nowej natury (Rz 7 i 8).

Według drugiej koncepcji stara natura umiera w chwili przeżycia odrodzenia i nie może więcej działać (Rz 6,6). Odrodzony człowiek zмага się z (rozumianym jako system pożądliwości) oraz potrzebuje odnowienia umysłu (Rz 12,2). Proces odnawiania umysłu jest rozumiany jako proces ciągły i progresywny.

7. Odrodzenie uczniów Pańskich

Odrodzenie uczniów Pańskich nastąpiło po zmartwychwstaniu Chrystusa. Pan Jezus tchnął na nich i powiedział: „*Weźmijcie Ducha Świętego*” (J 20,22). W tym momencie nowe, odrodzone życie rozpoczął w nich Duch Święty. Przeżyli oni wówczas narodzenie z Ducha, o którym uczył Chrystus (J 3,5). Greckie słowo użyte w opisie przeżycia uczniów, gdy Chrystus na nich tchnął, brzmi „*emfusao*” (1 J 20,22). To samo słowo użyte jest w Septuagincie, gdy mowa jest, że Bóg tchnął dech w człowieka i stał się on istotą żywą (1 M 2,7). Potwierdza to fakt, że tchnienie Chrystusa było dla uczniów przyjęciem nowego życia.

8. Dowody i rezultaty odrodzenia

O tym, że człowiek przeżył odrodzenie, świadczą dowody zewnętrzne i wewnętrzne:

a) dowody zewnętrzne:

- przewyciężanie świata (1 J 5,4),
- udział w sprawiedliwości (1 J 3,7).
- miłowanie braci (1 J 3,14),
- przynoszenie owocu (Gl 5,22.23).

b) dowody wewnętrzne:

- świadomość nowego życia (1 J 5,10),
- świadectwo Ducha (Rz 8,16),
- prowadzenie Ducha (Rz 8,14).

Rezultaty odrodzenia:

Pierwotny stan człowieka przed upadkiem charakteryzował się:

- mocą do unikania grzechu przy równoczesnej zdolności do grzeszenia,
- wolną wolą

W tym stanie żyli po stworzeniu Adam i Ewa.

Upadły stan charakteryzuje się:

- brakiem siły do życia bez grzechu,
- zniewoloną wolą.

Ten stan posiadają wszyscy ludzie którzy pochodzą z upadłego Adama.

Odrodzony stan - terażniejszy charakteryzuje się:

- mocą do unikania grzechu, ale także zdolnością do grzeszenia,
- wolną wolą

W tym stanie żyją wszyscy odrodzeni ludzie.

Konsekwencją życia w odrodzonym stanie będzie w przyszłości:

- niezdolność do grzeszenia,
- wolna wola,

9. PODSUMOWANIE

Odrodzenie nie jest zakończeniem dzieła zbawienia. Gdyby tak było, niepotrzebny byłby dalszy duchowy rozwój. Chociaż odrodzenie dokonuje się w momencie przyjęcia zbawienia w cudowny sposób we wnętrzu człowieka, początkowe doświadczenie, jest jedynie startem do życia „*ukrytego z Chrystusem w Bogu*”. Wtedy wierzący wzrasta w łasce, rozwija się w poznaniu Boga i Jego woli

oraz zaczyna rozumieć bogactwo Bożego powołania. Powinien on „wzrastać w łasce i w poznaniu Pana naszego i Zbawiciela Jezusa Chrystusa” (2 P 3,18). Paweł pisze: „Zmierzam do celu, do nagrody w górze, do której zostałem powołany przez Boga w Chrystusie Jezusie” (Flp 3,14).

Ostatecznym celem odrodzenia jest przemienienie nas w pełne podobieństwo i obraz Pana Jezusa Chrystusa. To przemienienie jest dokonywane progresywnie przez cały okres naszego życia (Rz 8,29).

Rozdział VIII

USPRAWIEDLIWIENIE

1. Akt usprawiedliwienia
2. Znaczenie usprawiedliwienia
3. Zakon i usprawiedliwienie
4. Źródła usprawiedliwienia
5. Podsumowanie

1. Akt usprawiedliwienia

Grzech można rozpatrywać jako przestępstwo popełnione przez człowieka. Wówczas wyróżnić można trzy rezultaty grzechu:

- poczucie winy,
- potępienie jako wyrok Boży za popełnione przestępstwa,
- odseparowanie od Boga, czyli wykonanie wyroku.

Usprawiedliwienie jest aktem prowadzącym do uwolnienia od rezultatów grzechu.

Bóg usuwa winę i przyodziewa człowieka w sprawiedliwość Chrystusową. Następnie z łaski przebacza człowiekowi i uwalnia od potępienia (Rz 8,34). W rezultacie tego nawiązuje się społeczność między Bogiem i człowiekiem, który przestaje być odseparowany od Boga (Rz 8,35).

Religie stawiają często ważne pytanie - „W jaki sposób człowiek może znaleźć się przed Bogiem we właściwym stanie aby mógł mieć z Nim kontakt?” Tysiące lat temu ten problem nurtował także Joba (Jb 9,2). W agonii ducha wołał jak gdyby głosem całej ludzkości, aby Bóg nie potępił zniewolonego przez grzech człowieka. Bóg usłyszał ten głos i wskazał człowiekowi sposób uwolnienia od win.

Podstawowym zagadnieniem w akcie usprawiedliwienia jest fakt Bożej niezmiennej sprawiedliwości. Izraelici słusznie uważają, że Bóg jest nieomylny i niezmienny w swojej naturze. Wiernie wypełnia wszystkie swoje obietnice i przymierze. Na tym tle należy rozpatrywać problem nowotestamentowego usprawiedliwienia.

Pismo Święte uczy, że Boża sprawiedliwość osądza i zbawia. Sprawiedliwość żąda sądu za grzech, jednakże Bóg w swej sprawiedliwości znalazł sposób na uznanie potępionych za wolnych od winy oraz nie podlegających sądowi. Stało się to możliwym dzięki odkupieńczej ofierze Chrystusa.

Bóg zawsze pamiętał o tym, co przed wiekami przygotował w swej miłości. Gdy wypełnił się czas, przyszedł Chrystus, przez co potwierdzona została prawdomówność Boża dotycząca obietnicy o wybawieniu człowieka.

Usprawiedliwiając człowieka Bóg nie pomija moralnego sądu. Jego sprawiedliwość zostaje zachowana, bowiem nie przeoczy On grzechu. Grzech został przeniesiony na Pana Jezusa. Sprawiedliwy sąd wykonał się na Panu Jezusie, zamiast na grzesznikach. Ofiara Chrystusa umożliwiła uznanie winnego grzesznika za niewinnego. Przez usprawiedliwienie stan człowieka zostaje uznany w oczach Bożych jako godny akceptacji. W usprawiedliwieniu zostają przy tym zachowane wymogi prawa Bożego (Prz 17,15).

2. Znaczenie usprawiedliwienia

USPRAWIEDLIWIENIE to akt Bożej łaski, przez którą uznaje on za sprawiedliwą osobę, która przez wiarę została umiejscowiona w Jezusie Chrystusie, jako swoim Zbawicielu.

Akt tej łaski ma źródło w nieograniczonej mocy odkupieńczego dzieła Chrystusa dokonanego na Golgocie (Rz 3,24; 5,9).

Pierwotne słowo „usprawiedliwienie” oznaczało ogłoszenie lub oświadczenie o niewinności człowieka. W języku hebrajskim słowo „usprawiedliwienie” brzmi „tsadag”, a w greckim - „dikaioo”. Słowo to oznacza w obu językach ogłoszenie lub uznanie, że ktoś nie przekroczył prawa. Sprawiedliwość Pana Jezusa została policzona na konto człowieka.

W Starym Testamencie niewinny był uznawany za niewinnego (2 M 23,7; 5 M 25,1; Prz 17,15). W Nowym Testamencie niesprawiedliwi i niepobożni grzesznicy, przez wiarę w Pana Jezusa, zostają uznani za sprawiedliwych (Rz 4,1-8; 5,1-11). Usprawiedliwienie nowotestamentowe sprawia, że Bóg odrzuca winy człowieka, nie potępia i nie separuje go od siebie. Akt usprawiedliwienia nie ma charakteru rozprawy sądowej. Przypomina on bardziej działanie adwokackie (obronne). Bóg wydaje wyrok na bazie ofiary Pana Jezusa. Zasadą jest, że żadne przestępstwo nie może być podwójnie karane. Chrystus już cierpiał sprawiedliwy wyrok za nasze winy. Niewłaściwe byłoby, gdyby nas ponownie osądzono za to, za co w Chrystusie zostaliśmy osądzeni i usprawiedliwieni (1 J 1,9; Prz 17,15).

Chrystus stał się naszą sprawiedliwością (1 Kor 1,30). Bóg nie jest człowiekiem, który może winnego uznać za niewinnego, a niewinnego za winnego. On się nie myli. Jeśli ludzie uznani zostali za sprawiedliwych, to tylko dlatego, że zostali utożsamieni z Chrystusem. To, że Bóg jest sprawiedliwym sędzią potwierdzają teksty z Biblii (1 M 6,12.13; Rz 2,2). Bóg jest także obrońcą (1 J 2,1). On przebaczył ludzkie grzechy (Kl 2,13) wysłuchując błagalne wołanie człowieka (Ps 143,2), który sam nie może uwolnić się od grzechu (Rz 8,33). Biblia mówi, że kto otrzymał przebaczenie, jest błogosławiony (Ps 32,1).

3. Zakon i usprawiedliwienie

Znane są poglądy, które głoszą, że jesteśmy usprawiedliwieni przez łaskę, a nie przez uczynki zakonu. Nie musimy więc przestrzegać żadnych przykazań wynikających z zakonu ani też nie podlegamy jego sankcjom. Możemy więc nadal grzeszyć.

Niektórzy uważają, że doktryna usprawiedliwienia przez wiarę prowadzi nieuchronnie do kontynuowania grzesznego życia. Paweł jednak ostro protestował przeciwko takiemu stanowisku odnośnie doktryny o usprawiedliwieniu z wiary (Rz 6,15; porównaj z Rz 8). Paweł twierdził, że takie pojęcie zawiera w sobie sprzeczności. Nie może bowiem gorzka i słodka woda pochodzić z tego samego źródła.

Czasami spotykamy się z poglądem, że cała materia, w tym i ciało, jest skażona. Sprawa ducha jest odrębnym zagadnieniem. Czyny dotyczące ciała nie mają znaczenia, ważne jest, aby duch był czysty. Nieprawidłowość tych poglądów wynika stąd, że nie można w sposób bezwzględny człowieka dzielić na części, to jest: ducha, duszę i ciało. Każda część związana jest z drugą i stanowi integralną część pozostałej. Niektórzy uważają, że dusza może być owładnięta przez demony, a duch jest czysty itp. (1 Ts 5,23). Jest to pogląd nieprawidłowy. Człowiek mimo, że składa się z ducha, duszy i ciała, jest jednością.

Według innej koncepcji, zwanej „nową moralnością” uważa się, że żadne moralne prawo nie wiąże na zawsze wszystkich ludzi. Prawa uzależnione są od sytuacji. Sytuacja określa, co jest złe, a co dobre. Panującą zasadą jest miłość. Jeżeli cokolwiek podyktowane jest przez miłość, należy to czynić. Nieważne jest to czy kłamujemy, mordujemy, cudzołożymy a nawet bluźnimy imieniu Bożemu. Wyższe prawo miłości bierze górę ponad wszystkim, nawet życiem ludzkim. Wiemy jednak, że prawdziwy chrześcijanin nie usprawiedliwia grzechu uświadamiając sobie niewłaściwe motywy jego popełnienia (2 J 6).

Innym zagadnieniem są tak zwane „grzechy kulturowe”. Co w jednym środowisku jest grzechem (ubiór), w innym jest czymś zupełnie normalnym (Rz 14,1-15).

Jaki jest stosunek zakonu (prawa) do usprawiedliwienia?

- a) zakon jest dany, abyśmy mogli poznać nasze grzechy i grzeszność oraz zrozumieć, że potrzebujemy usprawiedliwienia (zakon można porównać do lustra albo termometru). Zakon nie leczy grzechu, ale go ujawnia,
- b) zakon jest wychowawcą, który uczy, koryguje oraz prowadzi do czasu, aż uczniowie osiągną wiek synostwa (Gl 3,24.25),
- c) prawo nie może zmienić naszej przeszłości i nie ma w sobie łaski (Rz 7,12). Każde przestępstwo pociąga za sobą karę (Jk 2,10),
- d) ludzie w okresie zakonu nie byli zbawieni dzięki wypełnianiu moralnego i ceremonialnego prawa, lecz zostali zbawieni przez wiarę w przebaczenie, gdy składali ofiary za grzech. Starotestamentowi wierni złożyli swoją ufność w Bogu, który obiecał przygotować odkupienie, my zaś - ludzie nowotestamentowi - ufamy Bogu, który już wypełnił tę obietnicę.

4. Źródła usprawiedliwienia

Nikt nie może być zbawiony przez uczynki zakonu (Ef 2,8.9). Koncepcja zbawienia przez spełnianie dobrych uczynków stale powraca w chrześcijaństwie. Jednakże świętość Boża, z jednej strony a z drugiej nieudolność duchowa człowieka sprawiają, że próby osiągnięcia usprawiedliwienia przez uczynki są beznadziejne.

Człowiek chce stale działać, szuka sposobów podobania się Bogu i pozyskania Go przez własne czyny. Znane są pogańskie praktyki polegające na zadawaniu sobie nawet bólu, aby przypodobać się Bogu. Chrześcijanie nie zawsze unikają tej zasadzki. Niektórzy postępują tak, jakby uważali, że ofiara Chrystusa była niewystarczająca. Inni znowu działają w ten sposób, jakby chcieli osiągnąć wyższy stopień zbawienia. Prawda jednak jest jedna: wszyscy są zbawieni jedną miarą, do której nic już nie można dodać.

Z doktryną usprawiedliwienia przez uczynki rozprawia się Paweł w Liście do Galacjan. Wnioski z jego rozważań są następujące:

- przeklęty, kto głosi inną ewangelię (1,8.9),
- nierozsądnym jest próbowanie osiągnięcia zbawienia przez uczynki (3,1-3),
- śmierć Chrystusa byłaby wówczas niepotrzebna (2,21),
- osoba, która odłącza się od Chrystusa, traci łaskę (5,4).

Wyjaśnienia wymaga problem usprawiedliwienia w świetle Listu Jakuba i Listów Pawła (Jk 2,21-26; Rz 4,1-5). Na wstępie należy podkreślić, że Paweł mówi o wierze zbawiającej, bez uczynków, przez którą przyjmujemy zbawienie a Jakub o wierze żywej, zrodzonej z wiary zbawiającej, popartej uczynkami (2,21-26). Wiara żywa objawia się w nas po przyjęciu zbawienia. Jaka jest różnica pomiędzy wiarą zbawiającą a żywą, obrazuje życie Abrahama:

lata	85	86	99	100	114...
wydarzenia	1	2	3	4	5

Wydarzenia:

1. Usprawiedliwienie przez wiarę zbawiającą, o której mówi Paweł (Rz 4,2-4).
2. Narodzenie Ismaela (1 M 16,15.16).
3. Odnowienie przymierza (1 M 17,1).
4. Narodzenie Izaaka (1 M 21,5).
5. Ofiarowanie Izaaka (1 M 22,5.6) - wydarzenie, które omawia Jakub (Jk 2,21.22).

Jakub w swoim Liście mówi więc o fakcie, który miał miejsce 29 lat po przeżyciu usprawiedliwienia przez Abrahama. Abraham żył wówczas w żywej wierze, rodzącej dobre owoce, do których należy zaliczyć posłuszeństwo Bogu (ofiarowanie Izaaka). Należy podkreślić, że żywa

wiara umożliwia nam trwanie w usprawiedliwieniu. Naturalnie, Jakub był świadomy chronologii życia Abrahama i nie uważał, że został on usprawiedliwiony dopiero 29 lat po zawarciu przymierza z Bogiem.

Słowo Boże stoi na stanowisku, że jedynym źródłem usprawiedliwienia jest Boża łaska (Rz 3,24). Podstawą usprawiedliwienia jest odkupieńcze dzieło Chrystusa (Rz 3,24). Środkiem przez który otrzymujemy usprawiedliwienie, jest wiara (Rz 3,28; 5,1; Gl 3,8). Łaska jest darem, który otrzymuje człowiek za darmo, bez żadnych zasług (Rz 3,24). Przez zgotowanie takiej drogi do usprawiedliwienia Bóg wyeliminował:

- a) dumę z samousprawiedliwienia i ludzkich wysiłków (Flp 1,6),
- b) strach przed tym, że jesteśmy zbyt słabi i grzeszni, aby osiągnąć zbawienie (Rz 5,10.11).

5. PODSUMOWANIE

Chrystus umarł za wszystkich. Jednak grzeszny człowiek, który chce być usprawiedliwiony, musi uznać, że dzieło Chrystusa dokonało się dla niego osobiście (Obj 3,20). Bóg nikogo nie przymusza do przyjęcia usprawiedliwienia. Usprawiedliwienie obejmuje tylko tych, którzy uznali Chrystusa jako swego Pana i Zbawiciela. Problem ten obrazuje następujące zdarzenie: człowiek w więzieniu może otrzymać powiadomienie o ułaskawieniu. Musi jednak przyjąć to ułaskawienie i wyjść z więzienia. Jeśli tego nie uczyni, to nadal pozostanie w więzieniu, chociaż mógł być wolny.

Rezultatem usprawiedliwienia jest pokój z Bogiem (Rz 5,1), wolność w Jezusie Chrystusie i wolność od niewoli grzechu i własnego „ja”.

Rozdział IX

USYNOWIENIE

1. Czym jest usynowienie
2. Synostwo Pana Jezusa
3. Przyznanie ludziom Bożego synostwa
4. Usynowienie w Starym Testamencie
5. Usynowienie w Nowym Testamencie
6. Związki między usynowieniem, odrodzeniem i usprawiedliwieniem
7. Podsumowanie

1. Czym jest usynowienie

Upadły rodzaj ludzki wyłączył się z rodziny Bożej, stał się obcy, wrogo nastawiony do Boga i Jego prawa, przestał interesować się sprawami Bożymi. Ojcem tego grzesznego rodzaju stał się diabeł.

Bóg w tej sytuacji zaprasza ludzi, by włączyli się w Jego rodzinę, przyjęli Jego imię i dzielili z Nim Jego sprawy. Kto przyjmuje to zaproszenie, staje się członkiem Bożej rodziny i uczestnikiem Jego miłości. Zostaje nazwany „dzieckiem Bożym” i może Boga nazywać swoim Ojcem. Bóg przyłącza (adoptuje) człowieka do swojej rodziny.

Przez odrodzenie zostajemy włączeni do rodziny Bożej - „*Którzykolwiek go przyjęli, tym dał prawo stać się dziećmi Bożymi, tym którzy wierzą w i mię Jego. Którzy narodzili się z Boga*” (J 1,12.13) „*Wszak nie wzięliście ducha niewoli, by znowu ulegać bojaźni, lecz wzięliście ducha synostwa, w którym wołamy - ABBA - czyli - Ojcze!*” (Rz 8,15).

Adopcja podkreśla nasze pokrewieństwo w rodzinie. Jesteśmy legalnymi dziećmi. Niegdyś dzieci potępienia, zniewolone przez szatana, przeznaczone na wieczną śmierć, teraz przez odkupienie, które jest w Chrystusie Jezusie, zostaliśmy dopuszczeni do równego udziału w Bożych bogactwach o wiecznej wartości. Chrystus przyszedł, „*Aby wykupić tych, którzy byli pod zakonem, abyśmy usynowienia dostąpili*” (Gl 4,5). „*W nim bowiem wybrał nas przed założeniem świata, abyśmy byli święci i nienaganni przed obliczem jego; w miłości przeznaczył nas dla siebie, do synostwa przez Jezusa Chrystusa, według upodobania woli swojej*” (Ef 1,4.5). Jeszcze przed powstaniem świata Bóg zaplanował pozycję synostwa i dziedzictwa tych, którzy wierzą w Pana Jezusa Chrystusa.

2. Synostwo Pana Jezusa

Pan Jezus jest odwiecznym, jednorodzonym Synem Bożym. W II wieku powstał pogląd zwany „adopcjanizmem”, który błędnie pojmował naturę Pana Jezusa. Według tego poglądu, Pan Jezus był z pochodzenia człowiekiem, chociaż według postanowienia Bożego narodził się z panny Marii. Po przejściu doświadczeń, otrzymał nadzwyczajną moc podczas chrztu wodnego. Bóg wynagrodził Mu wartość Jego charakteru i czynów, a po zmartwychwstaniu adoptował. Według prezentowanego poglądu Jezus był człowiekiem, który stał się Bogiem. Adopcjanizm zaprzecza więc odwieczności Trójcy. W pewnym sensie z tym poglądem związani są Mormoni¹⁹, którzy uważają, że w przyszłości również oni zostaną podniesieni do godności bogów. Analizując ten pogląd należy zauważyć, jak istotnym jest trzymanie się ściśle Słowa Bożego. Faktem jest, że bóstwo Pana Jezusa stanowi pewną tajemnicę. Nigdzie jednak w Nowym Testamencie nie jest napisane o usynowieniu Pana Jezusa. Jezus jest nazwany jednorodzonym i pierworodnym - co jednak nie oznacza iż był czas, gdy Go nie było i że został stworzony przez Boga. Chrystus jest jednorodzonym, ze względu na to, że jest niezwykłym Synem Bożym. Nie ma nikogo podobnego Jemu. On był i jest odwiecznym Synem Bożym już z samej natury. Pierworodnym jest ze względu na swoją wyróżniającą się pozycję. Odrodzeni ludzie są zaś synami Bożymi tylko przez adopcję (usynowienie). Nasz synowski stosunek do Boga nie jest taki sam, jak stosunek naszego Pana.

3. Przyznanie ludziom Bożego synostwa

Niektórzy uważają, że synostwo Boże jest udziałem wszystkich stworzeń. Mówią, że wszyscy posiadamy część bóstwa. Wyraża się to w różnych formach liberalnego postępowania i kultach. Pogląd ten opierają na Słowie Bożym, a szczególnie na wersetach - Dz 17,25-29. Tekst ten podkreśla nasze pochodzenie od Stwórcy. Jednakże przez grzech ludzie stali się dziećmi diabelskimi (1 J 3,10) i czeka ich wieczne odseparowanie od Boga. Jednak szczególny rodzaj synostwa otrzymujemy przez wiarę w odkupieńczą śmierć Pana Jezusa. Usynowienie czyni nas rodziną Bożą (Gl 4,5.6), dziedzicami Bożymi (Rz 8,17), braćmi Chrystusa i uczestnikami wiecznej chwały (Hbr 2,10-13).

USYNOWIENIE (adopcja) to szczególny dar Bożej łaski polegający na uznaniu przez Boga za swoje dzieci tych, którzy przyjęli do serca Pana Jezusa.

Z momentem usynowienia Bóg daje człowiekowi wszelkie prawa i przywileje wynikające z synostwa.

4. Usynowienie w Starym Testamencie

W Starym Testamencie synami Bożymi nazwani są przede wszystkim Izraelici (2 M 4,22.23; 5 M 14,1.2; 32,18-29; Jr 31,9; Oz 2,1; 11,1; Ml 1,6; 3,17). Izrael posiadał synostwo Boże dzięki dobrowolnemu wyborowi Boga (5 M 14,1.2).

5. Usynowienie w Nowym Testamencie

W Nowym Testamencie użyte jest greckie słowo „*hyiothesia*”, które oznacza przyznanie komuś miejsca i przywilejów syna, chociaż z natury nie należy mu się to.

Nauczanie o synostwie spotykamy w Listach Pawła (Rz 8,15.16; 8,20-23; 9,4-12; Gl 4,3-7; Ef 1,5-7). Paweł najprawdopodobniej, jako obywatel rzymski, używał słowa „usynowienie” (adopcja) w znaczeniu prawa rzymskiego. Stosownie do tego prawa usynowiony człowiek tracił swój pierwotny stan i wchodził w nowe związki pokrewieństwa. Wszystkie jego stare długi były anulowane i w rzeczywistości nabywał nowe uprawnienia oraz zaczynał wieść nowe życie. Od tego czasu stawał się właścicielem wszystkich własności i zdobywcy adoptującego. Podlegał kontroli i był odpowiedzialny przed adoptującym. Był również włączany we wszystkie działania adoptującego. Adoptowany i adoptujący byli zobowiązani do wzajemnego wspierania się w trudnych sytuacjach.

W podobnie nowy stosunek, z chwilą usynowienia, wchodzi człowiek z Bogiem.

6. Związki między usynowieniem, odrodzeniem i usprawiedliwieniem

Usynowienia nie można odłączyć od odrodzenia i usprawiedliwienia. Ci, którym Bóg dał prawo, aby stali się synami Bożymi, są narodem zrodzonym z Boga (J 1,13). Odrodzenie przynosi nam zmianę natury przez nią otrzymujemy naturę Bożą. Usynowienie oznacza zmianę naszej rangi, pozycji. Stajemy się synami Boga i w związku z tym możemy korzystać z przywilejów synostwa. Być odrodzonym oznacza - być usynowionym. Te akty dokonują się równocześnie. Usynowienie i usprawiedliwienie, to akty, przez które otrzymujemy nowy status. Nie dotyczy to naszego wewnętrznego stanu. Usynowienie dotyczy przyjęcia w poczet rodziny Bożej. Usprawiedliwienie z kolei związane jest z winą i karą.

7. Podsumowanie

Bóg nie chce, aby człowiek miał wątpliwości, co do swojej przyszłości. Człowiek już teraz może wiedzieć, że został przyjęty za dziecko Boże. Ta świadomość zobowiązuje nas do sprawiedliwego życia (1 J 3,10.11). Mamy nie tylko drogę wolną do nieba, ale także do darów Ducha Świętego, który uświęca nasze życie. Przywilejami człowieka usynowionego przez Boga są:

- uzyskanie upoważnienia do nazywania Boga Ojcem (Abba - tatusiu), co mówi o Jego wielkiej czułości i ciepłe Jego miłości (Rz 8,14-17),
- stanie się dziedzicem Bożym. Chociaż swoje dziedzictwo człowiek otrzyma w przyszłości, tutaj Bóg daje rękojmię, zadatek tego dziedzictwa. Jest nim Duch Święty (Ef 1,13.14).

Jesteśmy już synami Bożymi, ale jeszcze nie okazała się pełnia chwały naszego synostwa. Nie osiągnęliśmy jeszcze pełnej miary stanu pełni Chrystusa (Ef 4,13).

W przyszłości osiągniemy ostateczne odkupienie naszych ciał (Rz 8,3). Otrzymamy zmartwychwstałe, niebiańskie ciała (1 Kor 15). Obecnie tęsknimy za przyszłym odkupieniem (2 Kor 5,1-5).

W związku ze stosunkiem ojciec - syn, człowiek jest:

- posłuszny Ojcu (1 J 5,1-3),
- ma dostęp do Boga (Ef 3,12).

Nasze nowe stosunki rodzinne, w jakie weszliśmy przez usynowienie, budują w nas miłość do braci z rodziny Bożej (1 J 2,9-11; 5,1).

Rozdział X

TRWANIE W ZBAWIENIU I UŚWIĘCENIE

1. Proces trwania w zbawieniu
2. Poglądy na proces trwania w zbawieniu
3. Ewangeliczne ujęcie
4. Uświęcenie
5. Znaczenie uświęcenia
6. Charakterystyka procesu uświęcenia
7. Uświęcenie, doskonałość i bezgrzeszność

1. Proces trwania w zbawieniu

Proces TRWANIA W ZBAWIENIU polega na utrzymywaniu ludzkiego serca w stanie łaski Bożej i doprowadzeniu go do osiągnięcia Życia wiecznego w chwale Bożej.

Dzieła tego dokonuje Duch Święty. Zagadnieniem dyskusyjnym jest to, czy trwanie w zbawieniu ma charakter warunkowy czy też bezwarunkowy.

Niektórzy uważają, że chociaż Bóg stosuje różne środki, aby utrzymać nas w zbawieniu, to jednak jest ono bezwarunkowe; to znaczy, że każdy przeznaczony do zbawienia, ostatecznie go osiągnie. Ktoś może upadać, ale przyjdzie czas, że powstanie i ostatecznie nie będzie zgubiony. Bóg go zachowa (pogląd zwolenników nauki Kalwina).

Inni znowu nauczają o warunkowości zbawienia. Uważają, że w procesie zbawienia człowiek nie jest zupełnie bierny. Jeżeli ktoś chce przyjąć Chrystusa - musi nawrócić się do Niego i w ten sposób zapewnić sobie zbawienie. Osoba, która dziś jest zbawiona, może upaść i „skazać się” na zatracenie (arminianie).

2. Poglądy na proces trwania w zbawieniu

Pogląd arminian²⁰

Pogląd ten został zawarty w pięciu punktach:

- 1) Bóg wybiera lub odrzuca osoby na podstawie przewidywania ich wian lub niewiary.
- 2) Chrystus umarł za wszystkich ludzi.
- 3) Człowiek nie może siebie zbawić, potrzebuje Bożej łaski i wiary, aby mógł wypełnić wolę Bożą (dobre uczynki).
- 4) Bożą łaskę człowiek może odrzucić.
- 5) Bóg obdarza nas mocą przez Chrystusa i Ducha Świętego, abyśmy mogli przewyciężyć grzech i pokuszenia.

Arminianie twierdzą, że Bóg zapewnia zbawienie, ale wierzący przez zaniedbanie mogą stracić rozpoczęte życie w Chrystusie i znów wrócić do złego świata. Mogą odrzucić biblijne doktryny, które poznali, stracić dobre sumienie i łaskę. Wszystko to wiąże się z faktem posiadania przez człowieka wolnej woli.

Pogląd rzymskokatolicki

Katolicy twierdzą, że człowiek może stracić łaskę Bożą. Wytrwanie w łasce zapewniają sakramenty, przez które człowiek może zachować przykazania Boże i kościelne. O losie człowieka decydują uczynki, które spełniał w ziemskim życiu. Według nich Biblia i doświadczenia wskazują na to, że istnieje możliwość radykalnego i całkowitego odstępstwa.

Pogląd luterański

Luteranie widzą różnicę między zapewnieniem i wytrwaniem w zbawieniu. Ktoś może mieć zapewnienie zbawienia, ale może nie wytrwać w dobrym postępowaniu. Według nich wytrwanie niekoniecznie należy rozpatrywać w logicznym związku z wybraniem. Należy odróżnić odstępstwo całkowite od częściowego (Ez 18,24). Wybrany do zbawienia może upaść na jakiś czas, ale nie ostatecznie.

Pogląd zwolenników nauki Kalwina.

Zwolennicy nauki Kalwina twierdzą, że jeśli ktoś jest przeznaczony do zbawienia, to go osiągnie. Kładą oni nacisk na Boże środki, które przeznaczonych utrzymują na drodze do zbawienia. Odpaść mogą jedynie ci, którzy nie są przeznaczeni. Uważają, że nawrócenie tych, którzy odpadli, nie było rzeczywiste (1 J 2,18.19).

3. Ewangeliczne ujęcie

Wytrwanie w zbawieniu, to dzieło Boga, które dokonuje się przy współpracy człowieka. Człowiek posiada wolną wolę i dlatego może zrezygnować z drogi zbawienia.

Boża strona w trwaniu

Bóg chce, abyśmy wytrwali (J 6,39.40)

- Pan strzeże (1 J 5,18)
- Pan jest najsilniejszy (1 J 4,4)
- nikt nas nie wydrze z Jego ręki (J 10,28)
- Pan podtrzymuje nasze życie przez Ducha Świętego (J 10,28)
- Jezus oręduje za nami w niebie (1 J 2,1)

Pomoc i opieka Boża otaczają nas ze wszystkich stron: od zewnątrz, od wewnątrz i w górze (Ps 139,5).

Ludzka strona w trwaniu

Człowiek Boży (J 10,27.28)

- słucha
- poznaje wolę Bożą (Rz 12,1.2)
- naśladuje Boga (1 P 5,1-9) przez:
  - posłuszeństwo
  - pokorę
  - trzeźwość

Możliwe jest odpadnięcie od łaski i zbawienia. Biblia podaje kilka przyczyn odpadnięcia, do których należy zaliczyć:

- nieszczerze nawrócenie (1 J 2,18.19); np.: Szymon czarnoksiężnik (Dz 8,18-25)
- martwa wiara i umiłowanie świata (Jk 2,26; Kl 4,14 porównaj z 2 Tm 4,10)
- spoglądanie wstecz, jak żona Lota (Łk 9,62; 17,32)
- zaparcie się Chrystusa (Mt 10,33; 2 Tm 2,12)

4. Uświęcenie

Życie w uświęceniu prowadzi do osiągnięcia zbawienia. Uświęcenie lub poświęcenie dotyczy relacji między Bogiem i człowiekiem.

Bóg jest święty. Odróżniamy Jego majestatyczną i etyczną świętość. Majestatyczna świętość oznacza, że Bóg jest ponad wszystkimi stworzeniami (2 M 1,5.11; Iz 40,26; 57,15). Etyczna świętość oznacza, że Bóg jest odseparowany od grzechu. Nigdy nie idzie na kompromis z grzechem (Ps 24,3.4; Iz 6,15; Hbr 1,12). Oba aspekty świętości przedstawione są w Biblii (Iz 6,1-5).

Świętość Boga nie pozwala Mu na społeczność z grzesznym człowiekiem, dlatego też Bóg działa przez swoją łaskę i zmienia naturę człowieka, przekształcając ją na swoje wyobrażenie. To działanie polega na uzdolnieniu człowieka do życia w sprawiedliwości i społeczności z Bogiem.

Pismo Święte podkreśla, że źródłem uświęcenia jest łaska Boża działająca w odrodzeniu, usprawiedliwieniu i prowadząca do dobrych uczynków (Ef 2,8-10). W Bożych oczach za dobre uczynki można uznać te, które wynikają z czystych motywów oraz pochodzą z serca oczyszczonego

krwią Pana Jezusa. Odrodzony człowiek wzrasta, stając się w coraz większym stopniu wyobrażeniem Pana Jezusa Chrystusa.

5. Znaczenie uświęcenia

Poświęcenie w języku greckim „hagiosmos” znaczy odseparowanie, odłączenie. W sensie biernym jest to odłączenie od złych spraw i dróg. W sensie aktywnym jest to odłączenie i przejście do realizacji Bożych celów. Piotr mówi: „*poświęćcie Pana w sercach waszych*” (1 P 3,15). Oznacza to, że naszego Pana i Boga mamy specjalnie „odłączyć” dla szczególnej Jego czci. Jezus mówił o sobie, że był poświęcony przez Ojca i posłany na ten świat. Należy to rozumieć, że został „odłączony” dla specjalnej sprawy - sprawy zbawienia. Chociaż Paweł napomina Koryntian za ich grzechy, to równocześnie w tym sensie co poprzednio nazywa ich świętymi, czyli „odłączonymi” do celów Bożych (1 Kor 1,2). Musimy zwrócić uwagę na to, że poświęcenie nie jest równoznaczne z bezgrzesznością.

Ktoś może być odłączony od grzechu, ale nie poświęcony dla Boga, podobnie jak łódź odwiązana od brzegu i unosząca się na falach, lecz nie posiadająca steru. Uświęcenie składa się z trzech elementów:

- odseparowania (od zła)
- przeznaczenia dla dobrego celu
- systematycznego oczyszczania (J 13,10)

W stanie poświęcenia uśmiercamy to, co przeciwstawia się w nas Bogu i świętości (Kl 3,5). Staramy się uzewnętrznić to co otrzymaliśmy w Jezusie. Przeżycie uświęcenia ma charakter ciągły (Kl 2). Stan uświęcenia wyraża się:

a) w stosunku do Boga przez:

czczenie Go, miłowanie, posłuszeństwo, czynienie wszystkiego dla Jego chwały,

b) w stosunku do Pana Jezusa przez:

czynienie Go swoim Panem, swoim przykładem i przychodzenie do Niego po oczyszczenie,

c) w stosunku do Ducha Świętego przez:

cieszenie się Jego działaniem, chodzenie według Ducha, niezasmucanie Go i niegaszenie Go,

d) w stosunku do grzechu przez:

nienawidzenie go, stronienie od niego, pragnienie pozostawania wolnym od niego,

e) w stosunku do otoczenia przez:

manifestowanie owocu Ducha, jak: miłość, pokój itp. (Gl 5,22,23).

6. Charakterystyka procesu uświęcenia

Proces uświęcenia można rozpatrywać w trzech aspektach czasowych. Są sprawy związane z uświęceniem, które dokonują się natychmiast w momencie nawrócenia (1 Kor 1,2;6,11; 2 Kor 5,14.15; Ef 2,1-6; Kl 3,3.4) i one nakreślają naszą pozycję względem Boga, niezależnie od stopnia dotychczasowego wzrostu. Są także zmiany, które dokonują się stopniowo po nawróceniu. Do nich należą:

- odnowienie umysłu (Rz 12,1),
- śmierć ziemskich pasji (Kl 3,5),
- oczyszczanie w bojaźni Bożej (2 Kor 7,11).
- utwierdzenie... w świętobliwości (1 Ts 3,12),
- przemienienie na obraz Pana Jezusa (2 Kor 3,18).

W przyszłym czasie dojdziemy do stanu pełnej doskonałości i przez to osiągniemy ostateczny cel uświęcenia.

Uświęcenie w aspekcie czasowym

Moment nawrócenia i dalej

- pozycja, na której stajemy, natychmiastowy dar (1 Kor 6,11; Hbr 10,14).

Po nawróceniu

- stan przeżywany - stopniowe zadania przemieniające nas w obraz Pana Jezusa (1 P 1,15.16).

Czas przyszły

- doskonały stan doprowadzający nas do ostatecznego celu (1 J 3,2).

7. Uświęcenie, doskonałość i bezgrzeszność

Doskonałość to najwyższy stopień cech dodatnich - stan człowieka bez wad. Uświęcenie ma nas prowadzić do doskonałości.

Słowo Boże wyróżnia doskonałość w różnych zakresach.

DOSKONAŁOŚĆ:

a) przed Bogiem, przez obmycie w krwi Pana Jezusa, stajemy się takimi w momencie nawrócenia (Hbr 10,14; Mt 5,48),

b) przejawiająca się w dojrzałości duchowej przez zrozumienie woli Bożej, do tego stanu człowiek dochodzi stopniowo (1 Kor 2,6; 14,20; Flp 3,15),

c) przejawiająca się w czynieniu woli Bożej i miłości - jest ona zależna od naszej osobistej społeczności z Panem i stopnia osiągnięcia dojrzałości duchowej (Kl 4,12).

d) ostateczna, gdy uwolnimy się od ziemskiego, skazitelnego ciała i otrzymamy ciało nieskazitelne (Kl 1,22.28; Flp 3,12; 1 P 5,19).

Doskonałość nie równa się bezgrzeszności. Stan bezgrzeszności związany jest z naszym przyszłym, pozaziemskim życiem. Apostoł Jan w swoim liście mówi. *Że „żaden z tych, którzy z Boga się narodzili, nie grzeszy...”* (1 J 5,18) i ma na myśli tutaj życie w grzechu (pod panowaniem grzechu). Gdy Jan mówi, że człowiek odrodzony nie grzeszy, myśli o zerwaniu z życiem w grzechu. Grzech w życiu człowieka odrodzonego może być jedynie czymś wyjątkowym. (1 J 2,1.2).

8. Podsumowanie

Uświęcenie jest dziełem, którego Bóg dokonuje w ludziach odrodzonych. Uświęcenie jest aktem dokonującym się w żywym kościele przyrównanym do organizmu ludzkiego (Ef 5,25.26). Uświęcenie powinno realizować się w życiu każdego członka Kościoła duchowego (J 17,17). W proces ten włączona jest cała istota ludzka: ciało, dusza i duch (1 Ts 5,23).

Umysł zostaje oświecony co do świętych i duchowych spraw (Ef 4,23). Wola poddaje się woli Bożej (Flp 2,13). Przeżycia stają się święte (Rz 12,1).

Celem uświęcenia jest stale przekształcanie nas na podobieństwo Boże (2 Kor 3,18) tak, aż osiągniemy zupełny obraz Chrystusa (1 J 3,2). Cel ten wypełnia się przez:

- uświadomienie sobie, że Chrystus zmarł za nasze grzechy, ale także za naszą grzeszność (Rz 8,3).
- uwolnienie się od własnego „ja” i zrozumienie zwycięskiej drogi Bożej (Gl 5,16).

Stan uświęcenia, jaki osiągamy w momencie nawrócenia, jest całkowitym dziełem Boga. Przez ofiarę Chrystusa jesteśmy doskonałymi w oczach Bożych (Hbr 10,14). Następną fazą uświęcenia jest stopniowym procesem dokonywanym przy współdziałaniu Boga (1 Ts 5,23; 1 P 1,15.16; 5,10; Hbr 2,11; 1 P 1,2).

Instrumentami, za pomocą których dokonuje się stopniowo to dzieło, są: oczyszczająca krew Jezusa Chrystusa (Hbr 10,10.29) i Słowo Boże, przez zachowanie którego, człowiek zostaje przekształcany i przygotowywany do wiecznej społeczności z Bogiem (J 17,17; Ps 119,9).

Rozdział XI

OSIĄGNIĘCIE CELU ZBAWIENIA

1. Ostateczny cel zbawienia
2. Charakterystyka życia wiecznego
3. Zakończenie

1. OSTATECZNY CEL ZBAWIENIA

Ostatecznym celem zbawienia jest ŻYCIE WIECZNE w chwale Bożej.

Życie wieczne w chwale Bożej zapoczątkuje zgromadzenie się w tym samym czasie ludu Bożego do bezpośredniej i nie kończącej się społeczności z Bogiem.

W ten sposób zostanie zrealizowany odwieczny Boży plan odkupienia oraz osiągnięty ostateczny cel łaski w Panu Jezusie.

Tak, jak stworzenie jest faktem historycznym, tak samo faktem stanie się życie wieczne. Nie jest to jakaś mglista nadzieja egzystencji, ale pewność oparta na Słowie Bożym. W ten sposób Kościół osiągnie doskonały stan moralności i będzie pozostawał wiecznie w obecności Bożej. Członkowie Kościoła będą posiadali takie chwalebne ciała, jakie posiada Chrystus.

Źródłem życia wiecznego jest odkupieńcze dzieło Pana Jezusa Chrystusa. Przez Jego śmierć:

- wykonała się Boża sprawiedliwość, która w konsekwencji doprowadziła do usprawiedliwienia człowieka,
- doszło do pojednania człowieka z Bogiem przez upamiętanie,
- nastąpiło oczyszczenie człowieka, które dopełniło się przez poświęcenie.
- dokonało się odkupienie ludu Bożego od wiecznej śmierci.

Odkupieńcze dzieło Chrystusa zostało ukoronowane Jego zmartwychwstaniem. Podobnie zmartwychwstanie lud Boży otrzymując nowe, nieśmiertelne ciało (1 Kor 15).

Osiągnięcie życia wiecznego zapewniają następujące fakty:

A. Biblijne obietnice o przyszłym szczęśliwym życiu wiecznym (Tt 1,2; 1 J 2,25). Obietnice te wymagają wypełnienia się (Ef 1,13; Hbr 11,13.39; Jk 2,5; 2 P 1,4).

B. Chrystus jest przedstawiony w Słowie Bożym jako pierwsze i najważniejsze ogniwo naszego zbawienia (1 Kor 15,20.23). Wskazuje to na zapoczątkowanie dzieła, które musi zostać dokończony. Dokończeniem będzie „wielkie żniwo” w postaci zgromadzenia ludu Bożego.

C. Duch Święty jest zadatkami naszego zbawienia i dziedzictwa Bożego (2 Kor 1,2; Ef 1,14). Sugeruje to, że musi nastąpić wypełnienie umowy, na którą zadatkowano wcześniej.

D. Nasze zbawienie zostało zapieczętowane na ostateczny dzień odkupienia (2 Kor 1,22; Ef 1,13; 4,30). Ten dzień musi nastąpić.

E. Zbawienie nazwane jest dziedzictwem (spadkiem) (Ef 1,14; Kl 3,24; Hbr 9,15; 1 P 1,3.4). Oczywiście, że ten spadek zbawieni muszą otrzymać. Wszystkie obecne ziemskie przeżycia są przygotowaniem do życia wiecznego.

2. Charakterystyka życia wiecznego

Doskonałość moralna

Życie wieczne będzie przede wszystkim ukoronowaniem dzieła usprawiedliwienia, przez które zostaliśmy uznani za sprawiedliwych. Jan mówi, że będziemy podobni do Boga (1 J 3,2). Nie znaczy to, że będziemy Bogami, jak On jest Bogiem. Będziemy jednak doskonali pod względem moralnym. Nasi pierwsi rodzice byli zdolni do tego, by nie grzeszyć, my zaś jesteśmy niezdolni do niegrzeszenia, a staniemy się niezdolni do grzechu. Będziemy na zawsze podobni do Boga. Gdyby można było w niebie grzeszyć, to niebo stałoby się piekłem.

W języku greckim istnieje siedem wyrażen, które określają pełnię doskonałości, jaką osiągniemy:

- „*amomos*” (Ef 5,27); słowo mówi o wolności od jakichkolwiek wad, będzie to stan całkowitego poświęcenia,
- „*hagios*” (Kl 1,22); mówi o świętości i moralnej doskonałości w takim stopniu, jaki satysfakcjonuje wymogi Boga,
- „*aproskopos*” - oznacza uwolnienie od wszelkich źródeł powodujących upadek (Flp 1,10).

- „*eilikrines*” (Obj 2,18.19; 19,12-14), oznacza coś, co zostało doświadczone przez ogień i okazało się doskonałe: bez wad i jakiegokolwiek skazy.
- „*anegkletos*” (1 Kor 1,8), mówi o wolności od wszelkich zadłużeń i zobowiązań,
- „*amemptos*” (1 Ts 3,13; 5,23), ma zabarwienie eschatologiczne i mówi o czystości i doskonałości w czasie przyjścia Pana Jezusa,
- „*spilos*” i „*rhutis*” (Ef 5,25-27), mówią o uwolnieniu Kościoła od wszelkich zanieczyszczeń i skaz w czasie ostatecznym.

Obecnie tęsknimy za tym, by w pełni osiągnąć świętość. Bóg dokona tego w swojej miłości, gdy będziemy z Nim w bezpośredniej społeczności.

Błogosławione życie wieczne

Życie wieczne stanie się w pełni naszym udziałem. Teraz nie posiadamy go jeszcze w pełni, ponieważ nasze ciała są śmiertelne. W przyszłości nie będzie żadnego rodzaju śmierci. Tak jak gąsienica przekształca się w pięknego motyla, tak zostaniemy przekształceni w pełni w nieśmiertelne istoty. Będziemy nie tylko nieśmiertelni, ale również szczęśliwi. Niezbawieni natomiast będą nieśmiertelni, ale nieszczęśliwi. Nasze życie wieczne będzie pozostawało w nieskończonej i doskonałej społeczności z Bogiem.

Pełne urzeczywistnienie wolności

Przez pełne oddanie się Chrystusowi stajemy się wolnymi. Jezus powiedział: „*Poznacie prawdę, a prawda was wyswobodzi*” (J 8,32). Jeśli On uwolni, każdy stanie się rzeczywiście wolnym (J 8,36). Kto nie poddaje się Bogu, pozostaje na zawsze zniewolony przez grzech, rozpacz i śmierć.

Wolność, jaką daje Jezus, ma trzy wymiary:

1. Wolność od grzechu (J 8,33-36; Rz 6,7; Gl 5,1.13) - którą w części teraz doświadczamy, a w przyszłości będzie ona pełna.
2. Wolność od zakonu. Człowiek pragnie pozbyć się wszelkich ograniczeń (Mt 5,17.18). Prawo dla upadłych stworzeń jest środkiem Bożej woli. W przyszłości stanie się składnikiem naszej natury.
3. Zupełna wolność od śmierci (1 Kor 15,56; Hbr 2,14-18).

Życie wieczne obejmuje całą ludzką istotę, a więc ducha, duszę i ciało. Po śmierci duch i dusza oczekują na przyobleczenie w nowe niebiańskie ciało (1 Kor 15,40). Istota ludzka bez ciała byłaby niepełna (2 Kor 5,1-5). Nowe ciało otrzyma pełną chwałę w wieczności. Ciało to otrzymamy w czasie zmartwychwstania lub przemienienia.

Bóg zatroszczy się o odpowiedni budulec na nowe nieskazitelne ciało dla ludzi (1 Kor 15,35-42). W tym stanie będziemy sposobni przebywać na zawsze z Bogiem.

3. Zakończenie

Życie w chwale Bożej polega na stałym, niekończącym się przebywaniu w obecności Bożej. Będzie to na nowej ziemi. Śmierci tam więcej nie będzie, ani smutku, ani płaczu, ani bólu. Bóg Stworzyciel i Odkupiciel przyjmie nas do Swojego domu w którym będziemy przebywali na zawsze. Razem z apostołem Pawłem możemy przeżywać radość będąc pewni, że „*Ten, który rozpoczął w was dobre dzieło, będzie je też pełnił aż do dnia Chrystusa Jezusa*” (Flp 1,6).

- ¹⁾Anzelm (1033-1109) był arcybiskupem Canterbury w Anglii. Jest autorem dzieła „Cur deus homo”, w którym rozwija teorię zadośćuczynienia.
- ²⁾Myer Pearlman „*Knowing the Doctrines of the Bible*” G.P.H. Springfield, MO. USA str. 191
- ³⁾Obraz okresu wojny domowej w USA o zniesienie niewolnictwa (1861 - 65).
- ⁴⁾zob. str. 18 przypis 1
- ⁵⁾ Kalwin (1509-1564) uznawał luterzańską tezę o zbawieniu wyłącznie przez wiarę, bez udziału uczynków, jednak podkreślał rolę przeznaczenia.
- ⁶⁾ Luter Marcin (1483-1546), przywódca Reformacji. Ogłosił swoje poglądy w 1517 r. przybijając na drzwiach kościoła zamkowego w Wittenberdze 95 tez. Podstawową tezą jest twierdzenie o osiągnięciu zbawienia tylko przez wiarę w Chrystusa.
- ⁷⁾ Melancton Filip (1497-1560), niemiecki humanista, profesor Uniwersytetu w Wittenbergii, współpracował z Lutrem nad przekładem Nowego Testamentu na język niemiecki. W 1521 r. opracował systematyczny wykład teologii luterńskiej.
- ⁸⁾ Grzegorz Wielki (Grzegorz VII, okres pontyfikatu: 1073-1085), papież, który wprowadził wiele reform w Kościele rzymskokatolickim.
- ⁹⁾ Arminianie - odłam protestantów z Holandii, nazwany od nazwiska J.Arminiusza (1560-1609), profesora teologii w Lejdzie, zwani też remonstrantami, nie zgadzali się z doktryną Kalwina o predestynacji.
- ¹⁰⁾ Ulrich Zwüngli (1484-1531) inicjator reformacji szwajcarskiej. Działał w Zürychu, gdzie ogłosił swoje poglądy. Występował przeciwko władzy papieskiej, czci świętych, zachowaniu celibatu itp.
- ¹¹⁾ Barth Karol - (1886-1968) szwajcarski teolog Kościoła Reformowanego, obstawał przy trafności i absolutności autorytetu poglądów racjonalnych, opartych na Słowie Bożym. Jest to znany przywódca teologii kryzysu i neoortodoksji, która z egzystencjalnej zmieniła się na teologię Słowa Bożego.
- ¹²⁾ patrz przypis (5-10)
- ¹³⁾ Augustyn - (354-439), jeden z największych filozofów i teologów chrześcijańskich. Urodzony w Tagaście (obecnie Algeria). Nauczał retoryki w Tagaście, potem w Rzymie i Mediolanie. Nawrócił się na chrześcijaństwo i przyjął chrzest w 387 r. Stał się on przywódcą Kościoła w Afryce. W swoich dziełach stworzył pierwszy rozbudowany system filozofii chrześcijańskiej. Przyjął jako podstawową tezę swego systemu bezwzględną zależność świata i człowieka od Boga.
- ¹⁴⁾ Harris „Droga zbawienia”, str. 16, wyd. Słowo Prawdy, W-wa, 1972
- ¹⁵⁾ Hieronim (345-420) działał jako mnich na wschodzie, potem zajmował wpływowe stanowisko przy biskupie rzymskim Damazym. Człowiek wielkiej wiedzy i pióra. Głównym jego dziełem jest łacińskie wydanie Biblii zwane później Wulgata.
- ¹⁹⁾ Mormoni to ruch religijno-społeczny później Kościół założony w 1830 r. przez J.Smitha koło Nowego Jorku. Podstawą doktryny Mormonów jest oprócz Biblii Księga Mormona, spisana przez Smitha według objawień anioła. Księga ta podobnie jak wierzenia i obrzędy stanowi mieszaninę chrześcijaństwa, judaizmu i islamu.
- ²⁰⁾ patrz przypis 9

BIBLIOGRAFIA

1. Berkhof L. Systematic Theology

Grand Rapids, Michigan, Wm.B.Eerdmans Publishing Co. 1941

2. Thiessen H. Lectures in Systematic Theology

Grand Rapids, Michigan, Wm.B.Eerdmans Publishing Co. 1983

3. Nelson P. Bible Doctrines

Gospel Publishing House Springfield, Mo 1962

4. Pecot D. Soteriology

International Correspondence Institute Brussels, Belgium 1976

5. Pearlman M. Knowing the Doctrines of the Bible,

Gospel Publishing House Springfield, Missouri

6. Gastpary W. Historia Kościoła,

Chrześcijańska Akademia Teologiczna, Warszawa 1973